

EESTI POLITSEILEHT

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI

Nr. 2 (420)

15. jaanuaril 1930 a.

X. aastakäik

Ilmub kaks korda kuus, igal 1. ja 15.

Tellimise hind: aastas Kr. 10.—
 poolaastas " 5.—
 veerandaastas " 2.50

Kohtu- ja siseministeriumile alluvatele asutus-
 tele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:

aastas Kr. 8.—
 poolaastas " 4.—
 veerandaastas " 2.—

Üksik number maksab 50 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-47
 Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek.	Kr. 40.—	1/4 lehek.	Kr. 10.—
1/2 "	20.—	1/8 "	5.—
1/3 "	13.50	1/16 "	2.50

Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—
 Lehe eesküljel 75°/o, tekstis 100°/o kallim.

Aadressi muutmise 30 senti.

Aadress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
 Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) J. Tiisfeldt, Tänavliikumisest Tallinnas ja ettetulnud õnnetusjuhtumest sel alal. 2) Karistuste täideviimisest Saksenis. 3) Kuritegude jälgimisest. 4) M. Morrison, Leppevõimalustest erastüüdustes. 5) Juhusteotsijatest. 6) Võltimised kunsti alal ja politsei eriteadlased. 7) Mõnd timukatest. 8) Politsei kehakasvatuse instruktorete kursus. 9) Ametlik osa. 10) Küsimusi ja kostmisi. 11) Kuulutusi.

Tänavliikumisest Tallinnas ja ettetulnud õnnetusjuhtumest sel alal.

J. Tiisfeldt.

Kui mõni aasta tagasi isegi Tallinnas üüriauto tarvitamine loeti luksuseks, on nüüd lühikese aja vältel taksi autod, tsiklid, omnibused, trammid, nii inim- kui kraamiveo alal, omanud hegemoonilise eluõiguse, luksusobjektid on muutunud hädatarvilisteks liikumisvahenditeks, mis on vajutanud oma pitseri meie pealinna tänavelule. On tekkinud tarvilikkus kindla liikumiskorra maksmapanemiseks, millega hoitakse ära kõiksugused võimalikud õnnetused, mille tekkimise põhjustavad enamikult liikumiskiiruse ja suunahoidmise reeglite mittekiinnipidamised.

Kuna pealinna tänavelu liikumisse tõi nimekama pöörde 1922. ja 1923. aasta, siis on neist aastaist pärit esimesed põhjapanevad linnavalitsuse sundmäärused,

mis peamiselt käsitavad liikumissuundade piiramist, liikumiskiiruste äramääramisi, juhtimisloa saamise tingimusi jne. Hiljem täienevad need määrused uute liikumissuundade fikseerimisega, kuid ka sõidukite juhtide üle kõvema kontrolli sisseseadmisega. Politsei, kui heakorda ja julgeolekut garanteeriv asutus, on võtnud tarvitusele intensiivsed abinõud, et tänavliikumise juhtimisel tarvitada kindlat kätt; selleks on: 1) postikordnikule antud õpetusi ja juhtnõore liikumistjuhtivate liigutuste sooritamiseks, 2) alaliselt liikumistjuhtivate politseipostide sisseseadmine liikumiselavuse nõuete kohaselt, 3) kõikide liikumisalal ettetulnud õnnetusjuhtumite üle statistika pidamine prefektuuris ja nende sündmuste märkimine

kaardile vastavalt asukoha järgi, millega saadakse kujukas pilt õnnetusrikkamatest kohtadest, mis sunnib omakord leidma abinõusid neis paigus õnnetusjuhtumite ärahoidmiseks tulevikus.

Prefekt tegi 1. a. veebruarikuul korralduse, mille põhjal kõik jaoskonnad iga kuu alul on kohustatud prefektuuri esitama aruanded, mis sisaldaksid kokkuvõtteid kõikidest möödunud kuul jaoskonna piires asetleidnud õnnetusjuhtumest liikumisalal jõuvankrite ja teiste sõidukitega. Samuti tuleb esitada andmed liikumise kohta käivate sündmääruste rikkumistest. Jaoskondadest saadud materjalid töötatakse prefektuuris ümber andmete saamiseks autojuhtide karistuse

kartoteegi kontrollimiseks ning õnnetusjuhtumite tabelite ja kaardi kokkuseadmiseks, millel värviliste nõeltega märgitakse tänavatel ja platsidel iga üksik juhtum. liigitelu järgi: punane — surmajuhtum inimestega; helesinine — rasked vigastused; mustad — kerged vigastused; valged — vigastused sõidukitega; kollased — vigastused loomadega. Kogutud materjal ümberkorraldatuna ja märgitult kaardile andis iseloomustava pildi tänavliikumise õnnetustest Tallinnas, arvud on väljendatud alljärgnevas tabelites.

Alates 1. aprillist kuni 1. detsembrini 1929. a. ulatub õnnetuste arv 206-ni, mis-sugused jagunevad kuude kaupa järgmiselt:

	Üldarv	Surma- juhud	Rasked vigastused	Kerged vigastused	Vigastused loomadega	Vigastused sõidukitega
Aprill	14	1	1	6	1	5
Mai	20	—	—	12	—	8
Juuni	26	1	1	9	1	14
Juuli	25	1	—	5	2	17
August	38	1	3	15	—	19
September	46	—	1	20	—	25
Oktoober	23	—	4	5	—	14
November	14	—	—	3	1	10
Kokku :	206	4	10	75	5	112

Juhtumid kordusid jaoskondades:

JAOSKOND	Üldarv	Surma- juhud	Rasked vigastused	Kerged vigastused	Vigastused loomadega	Vigastused sõidukitega
1. jaoskond	16	—	1	4	1	10
2. jaoskond	24	1	1	9	1	12
3. ja linnaümbrus	21	—	—	8	—	13
4. jaoskond	62	3	3	22	2	32
5. jaoskond	12	—	2	3	—	7
6. jaoskond	68	—	2	29	1	36
Sadama jaoskond	2	—	1	—	—	1
Teliskopli jaoskond	1	—	—	—	—	1
Kokku :	206	4	10	75	5	112

Eelpooltoodud tabelites näitavad arvud, et õnnetuste rohkuste poolest esikohal seisab 6. jsk., temale lähedale küünib

4. jaoskond. 6. politseijaoskond moodustab Tallinna jaoskondade seas kõige väiksema territoriaalse üksuse linnatsent-

rumi näol, mida läbistavad elavamad läbikäimise suunad. Hädahohtlikumaid tänavaid on: Viru tänav, mille arvel tervelt 6 kerget vigastust, 1 sõiduki vigastus, Nunne tän. — kergeid vigastusi 3, sõidukite vigastusi 6, Pikk tän. — kergeid vigastusi 2, sõidukite vigastusi 7, Raevoja plats — Mundi tän. — kergeid vigastusi 2 ja sõidukite vigastusi 3. Erilist tähelepanu väärib Jaani tänav, mis kannatab turul kauplemise aja vältel sõidukite kui ka elava trammiliikumise all, kus talurahvas vilumatu liikumissuuna orienteerumises ja tekitab sageli ummikuid. Seetõttu on ka õnnetused õige sagedased: raskeid vigastusi 1, kergeid 2, sõidukite vigastusi 3. Samasugustest põhjustest tingituna püsib ka Estonia puistee hädahohtlikumate tänavate reas, kus registreeritud: 1 raske vigastus, 2 kerget vigastust ning sõidukite vigastusi kolmel korral.

Ei saa märkimata jätta, et südalinnas tekkinud õnnetusjuhtumites tegelikult kandvamal arvul kordadel on kahjukannatajad kodanikud süüdi, kes, liig hoolelt tänavate ristteedelt üle minnes, sõidukite liikumisele ei pööra küllaldast tähelepanu või sageli selle asemel, et läheneva sõiduki eest tagasi astuda, viimasel silmapilgul selle eest läbi jooksevad, ning sel moel sageli jäävad teiselt tänavapoolelt tuleva sõiduriista alla. Lubamata kiirused ja juhi joobnud olek on saanud viimasel ajal 6. jaoskonnas harvaks nähuks, samuti on usaldatud liikumise juhtimine hea väljaõppega politseipostide kätte.

Vaadeldes 4-das jaoskonnas aset leidnud õnnetusjuhtumite iseloomu ja platseerumist, tundub esimesest pilgust üllatavana juhtumite rohkus, mis koondunud peamiselt V. Pärnu mnt., Suur Pärnu mnt., Tondi tän. rajoonidesse. Suur-Pärnu

maant. on registreeritud: surmajuhtumeid 1, raskeid vigastusi 1, kergeid vigastusi 11, sõidukite vigastusi 16, V. Pärnu maanteel — raskeid vigastusi 1, kergeid vigastusi 1, sõiduki vigastusi 2 ja loomade vigastusi 2. Sagedaste õnnetuste põhjuseks Suur-Pärnu maanteel on rohke põllupidajate vankrite liikumine, millel aja ega liikumissuuna kohta pole ühtki kitsendust nagu seda on näit. Narva maanteel. Peale selle läbistab Suur-Pärnu maanteed trammiliin, samuti on ta suurimaks liikumistruuks Tallinna ja Nõmme linnade vahel, terve rea sissesõiduhuovidega, ning Rahumäe surnuaia tee.

Õnnetusjuhtumite poolest kolmandal kohal seisab 2. jaoskond 24 juhtumiga, millest kandvaim osa kontsentreeritud Narva maanteele, kus peamiselt kannatada saajad on jalgratturid; kergeid vigastusi võib märkida Kose teel, Maarja- ja Veisimäel, kus suuremate katastroofide ärahoidmiseks on pandud 3 politseiposti vastavalt välja. Hoolimata sellest seisab Veisimäel asetleidnud õnnetuste arvel: 1 surmajuhtum, 2 kerget vigastust, 3 vigastust sõidukitega, 1 vigastus loomadega; on saanud krooniliseks nähuks, et jalgrattasõitjad Veisimäel kordniku hoiausi, jalgrattal mitte alla sõita, ignoreerivad, või tulles mäel rattalt küll maha, keset nõlvakut uuesti rattal kiirust arendavad ning laveerides üles- ja allakihutatavate jõuvankrite labürindis pahatihti väiksemad õnnetused vahelduvad raskematega.

Ülejäänud jaoskondadest oleks liikumishädahohtude poolest alljärgnevad tänavad nimetamisväärsed: 1. jaosk. — Kopli tän., Uus Kalamaja; 3. jaosk. — S. ja V. Tartu mnt.; 5. jaosk. — Paldiski mnt., Toompuiestee. Neis juhtumeis aga mingisugust perioodilikkust ei ole märgata, kuna liikumine suvel, kui ka talvel püsib seal konstantsena.

KUU	Üldarv	Keelatud suunas sõitmis	Lubamata kiirus	Sõiduki järelev. jätmisi	Keelatud kohas seismisi	Loata juhtimisi	Teelt kõrvale sõitmis	Juhi joobnud olek	Muid liikumismääruste eksimusi
Aprill 1929	50	12	6	10	5	4	9	—	4
Mai "	58	5	8	15	1	5	8	—	16
Juuni "	159	30	10	44	5	11	25	1	33
Juuli "	88	28	8	18	2	5	14	—	13
August "	81	34	3	4	3	11	2	—	24
September "	105	10	12	12	14	15	6	3	33
Oktoober "	159	7	68	14	10	14	5	2	39
November "	55	8	13	14	7	5	6	—	3

Iseloomustava pildi pakub eelseisva tabeli kokkuvõtt väiksemaist eksimustest liikumismääruste täitmise vastu.

Ettetoodud andmed on arvult küllalt suured, kuid arvestades järjekorralist mehaaniliste sõiduriistade juurekasvu ning meie pealinna liikumiseks kitsaid ja kõveraid tänavaid, on õnnetuste tekkimine möödapääsematu. Politsei peamiseks sihiks liikumise alal pealinnas on nende õnnetuste arv viia miinimumini. Saades kujuka ja iseloomustava ülevaate õnne-

tuste koondispunktidest prefektuuris üles seatud liikumisõnnetusi käsitavalt kaardilt, avanevad nende kõrvaldamiseks võimalused kahel teel: 1) hädaohkliikumise paigus seada sisse korrapärasemaks liikumise reguleerimiseks alaliselt liikumist juhtivad politseipostid ja 2) teatud tänavatel, kus elav liikumine toob esile rea kroonilisi õnnetusi, mehaaniliste sõidukite lubatud liikumiskiirus vähendada, mis-suguse ettepanekuga lähemal ajal prefektuur kavatseb esineda linnavalitsusele.

Karistuste täideviimisest Saksenis.

Vangi õiguslik seisukord ei ole samasugune nagu vabaduses viibival, kohtu poolt mittekaristatud kodanikul: kuid vahe seisab ainult neis kitsendustes, mis toob endaga kaasa kohtuotsus, millega võetakse teatud seaduse alusel süüdlaselt teatava aja jooksul vabadus. Karistuse täideviimine ei tohi eneses muud midagi sisaldada. Ei tohi õiguslikku vahetorda riigi ja vangiga vahel midagi luua, mis pole ette nähtud maksimates seadustes, ei tohi vangiga karistuse täidesaatmisel asetada veel mingisugusesse eriolukorda, mis erineb kohtu poolt seaduse alusel mõistetud vabaduse äravõtmisest, mis ületab seaduses ettenähtud karistuse. Niisugune vade pole õieti kuigi vana: enne selle üldtunnustamist maksis kord, mille järgi vang ja tema varandus olid täielikult riigivõimu valitseda, kes nendega võis ümber käia oma äranägemisel.

Meieaja põhimõtted karistuste täideviimisel nõuavad, et karistus võimalikult vastaks kurjategija ja tema teo iseloomule, sest kurjategijalt võetakse vabadus kõigepealt selleks, et vältida tulevikus kuritegusid tema poolt. Vabaduse äravõtmisega tahetakse moodsate printsiipide järgi vangiga õpetada tööle ja korrale, kui see vajaline ja kui see võimalik. Teiste sõnadega, on sattunud esikohale teiste põhimõtete seas parandamise printsiip. Edasi aga nõuavad uuemad seadused, mis tegemist teevad karistuste täideviimisega, et kuritegude toimepanemise vastu tuleb võidelda ka teiste abinõudega; siia kuuluvad: vaimuhaigete ja parandamatute joodikute paigutamine erilistesse ravilatesse ja kardetavate elukutseliste

kurjategijate kinnihoidmine kas pikema aja jooksul või aga isegi eluaeg. Need on juba kõige uuema aja põhimõtted, mis hakatakse ühel või teisel kujul siin ja seal ellu viima, neid on osaliselt juba eelu viidudki.

Tähendatud põhimõtted ise on umbes 50 aastat vanad, s. o. umbes 1880. aasta ümber hakati nõudma nende elluviimist, mida osaliselt ka täideti. Peab aga kohe tähendama, et just karistuste täideviimise küsimus on ala, mille ümber on tekkinud väga suured vaieldused ja lahkiminekud nii avalikus arvamises, kui ka parlamentides ja teadlaste uurimistes. Sellega on siis ka seletatav, mispärast käsitataval alal jõutakse nii väga visalt edasi, mispärast just siin saab teha ainult samm sammu järgi igasuguste hüpeteta. Esialgu nõuti kõigepealt tingimisi karistamise ja tingimisi karistuse edasiliikkamise läbiviimist. Need põhimõtted leidsid elavat vastukaja pea igalpool, ellu ei viidud neid aga puhtal kujul, vaid esialgu ainult armuandmiste näol. Nii sündis muu seas ka Sakseni osariigis. Praegu võib seal juba iga kohtunik teatud ulatuses tingimisi karistada ja tingimisi karistuse täidesaatmist edasi lükata. Siis hakati nõudma, et üldhädaohlikud, mitte täieliselt vastutusvõimelised ja vaimuhaiged kurjategijad paigutataks kindlasse kohta, ravilasse või mujale, kus seltskond nende eest on kaitsitud. Edasi nõuti, et karistuse alla langeksid tarbekorral alaealised mitte alla 14 a. vanaduse (endine piir oli 12 eluaastat); see nõudmine on muu seas juba täitmist leidnud. Lõpuks avaldati soovi, et kohtunikkudele antakse võimalus „eriti ker-

getel juhtudel“ süüdistusasi lõpetada, olgugi et kohtualuse süü kindel. Ka see nõudmine on Saksenis juba täidetud ja kohtunikkudel on õigus asja lõpetada juhul, kui süütegu on väike ja selle tagajärjed tähtsusetud.

Küsimus seisab nüüd aga selles, kuidas teostab seadus karistuste täideviimisel parandamise põhimõtet ja nende kurjategijate kahjutukstegemise printsiipi, kelle kohta on veendumisele jõutud, et nad on parandamatud ja, vabaduses viibides, alaliseks hädaohuks üldsusele? Saksenis praegu maksev kord on pärit 1924. aastast ja see kord vastab üldjoontes sellele kavale, mis on ette pandud Saksa riigipäevale seaduseelnõuna terve Saksamaa kohta. Sakseni kava põhimõtted on: karistuste täideviimine peab vangide harjutama tööle ja korrale, peab temale näitama, mis on elus õige ja mis on vale tee, peab vangis kasvatama kindlat tahet pärast vabakssaamist alata korralikku elu.

Neid sihte püütakse taotleda kõigepealt sellega, et karistused (vangistus üle 9 kuu ja sunnitöö — mis ei või olla Sakseni seaduste järgi alla aasta) viiakse täide n. öelda järkude viisi. Igapäevane elu näitab, et vangide tahtejõud — mis näilikult üldse pole suur — rauged vanglas, sest vangid pole vaja võidelda igapäevase leiva eest, samuti pole tal teisi suuremaid muresid: riided, korter, küte, valgustus ja söök on prii, tööd saab ka teha ja loomulik on, et sarnaselt korraldatud elus kaob või vähemalt väheneb inimeste energia. Seda nähtust peab kirjeldatud karistuste täideviimise viis parandama. Ei taheta muidugi üksi suurendada vangide tahtejõudu, tahetakse seda ka juhtida õigesti roobastesse ja õigesti sihtidele. Sellega, et vangile võimalus antakse järk-järgult parandada oma olukorda vangimajas, tahetakse inimesi sundida tööle, korralikule ja hoolale. Edasi tahetakse sarnase süsteemiga näidata piltlikult vangile, et teatud tööga ja tahtejõuga võib parandada oma seisukorda. Kuid ikka suuremate ja laiemate vabaduste andmistega vanglas vangile tahetakse ühtlasi kasvatada vangis ka vastutustunnet ja tahet, mis temale samuti hädavajalikud, kui ta täitsa vabaks saab ja oma eluolu tahab rajada juba sootu uutele, korralikkudele alustele.

Sakseni vanglates on sisse seatud kolm järku: alam, keskmine ja ülem (Unter-, Mittel-, Oberstufe), igal järgul on ka oma

välised tunnused, nii et vangide riitusest võib otsekohe aru saada, missugusesse järku tema kuulub. See on muidugi hõlbustuseks vanglate teenijaskonnale, kuid siin on arvestatud ka igivana inimese nõrkusega: väliselt silma paista ja kõrgemale tõusta teistest, teiste sõnadega on ka arvestatud n. nim. mundrihaigusega. Kui vang asub vangimajas, kuulub tema muidugi alammisse järku ja võib sealt edasi jõuda järgmistesse järkudesse teatud aja jooksul teatud tingimuste täitmisel. Kord näeb täpselt ette, kui kaua vang peab viibima igas järkus. Neid tähtaegu võib vangimaja administratsioon ka lühendada, kui vangil üllalpidamine on silmapaistvalt korralik. Kui vang ennast halvasti üleval peab, võib vangimaja ülemus nimetatud tähtaegu pikendada, kui vangil üllalpidamine on eriliselt halb, võib vangil, kes on jõudnud juba kõrgematesse järkudesse, tagasi paigutada alammatesse järkudesse.

Mis nüüd puutub üksikutesse järkudesse, siis seisab nende vahe selles, et ühes järkus võib, vangla hoovil viibides, teiste vangidega rääkida, teises seda ei tohi, kõrgema järku vangile tehakse soodustusi töö juures, teistele seda ei tehta, kõrgema järku vang on kohustatud vähem töötama kui teised, temale jäetakse kambrisse rohkem tarbeasju kui teistele, ta võib hiljem magama minna kui teised ja võib kauemini kasutada valgust kui teised. Kõrgemasse järku kuuluvale vangile antakse luba tööruumi kaunistada, teistele seda luba ei anta; vang, kes ennast hästi üleval peab, võib kauem väljas viibida kui teised, tal on õigus osta oma raha eest toiduaineid, eriti lubatakse talle osta tubakat ja suitsetada (eesõigus, mida tahavad meesvangid kõige rohkem kätte saada), temal on õigus tellida ajalehte või ajakirja, temale antakse vaba aega, mille jooksul ta võib teha, mida ta tahab, temal on luba viibida mängu- ja lugemisruumides, tema võib osa võtta kõiksugustest mängudest, temale võimaldatakse osa võtta teaduslikkudest ja õpetlikkudest loengutest, tema võib rohkem kirju kirjutada omastele kui teised ja ta võib vastu võtta külalisi rohkem kui teised ja pikemat aega nendega kõnelda. Lõpuks võib väga hea üllalpidamisega vang tarvitada vanglas ka oma erariideid. Sellest näeme, et vang, kes on jõudnud paremasse järku: keskmisesse või eriti ülemisse järku, saab mitmesuguste soodustuste osaliseks. Iseenesest ei anna

need soodustused veel kuigi palju, kuid ei tohi unustada seda, et isikul, kellel on võetud vabadus, tähendab igasugune soodustus juba väga palju: juba see, et ta tohib hiljem magama minna kui seda kästakse üldiselt vangidele, annab talle palju, rääkimata muidugi erariiete kandmisest, suitsetamisest, mängudest ning loengutest osavõtmisest jne.

Väga tähtis on muidugi, et vangid teeksid võimalikult palju tööd. Kui varem veel arvati, et mittetöötamine on eriline soodustus vangile, siis on sellest vaatest juba ammu loobutud. Vangile, kellel midagi pole teha, muutub vabaduse võtmine tõsiseks piinaks, nii et töö mitteandmine on õieti suureks karistuseks kinnipeetavale. Saksenis katsutakse seejuures vangidele, kes pikemat aega peavad kinni istuma ja kes mingisugust ametit pole õppinud, õpetada mingisugust ametit, mis vastaks nende iseloomule, annetele ning huvidele, mis ühtlasi enam-vähem annaks kindlustuse, et vang pärast vabakssaamist leiab tööd ja saab ennast elatada ausa tööga. Erilist tähelepanu pööratakse seejuures muidugi mõista noortele inimestele, kes tingimata peavad vanglas õppima mingisuguse ameti. Selleks on hakatud Sakseni vanglaid varustama ka mitmesuguste masinatega ja sisseseadetega.

Kui vang tahab tööd teha ja näitab, et tal on tõsine tahtmine mingit ametit õppida, siis hakatakse varsti maksuma vangile ka tasu töö eest. Seejuures jaotatakse tasu kahte ossa: ühe poole moodustab n. n. taskuraha ja teise poole — tagavararaha. Taskurahaga võib vang vangla ülemuse nõusolekul teha, mis ta tahab: ta võib enesele osta raamatuid, lisatoitu, tubakat, tellida ajalehti ja ajakirju. On muidugi selge, et vangid sarnase korra juures katsuvad teenida võimalikult palju: annab ju iga teenitud penn teatud soodustuse ja võimaluse elu-olu mugavamaks sisseseadmiseks. Tagavararaha antakse vangile välja siis, kui ta vabaneb vanglast ja vabadusse tagasi läheb. See raha on muidugi määratud selleks, et hõlbustada vangi elu pärast vabakssaamist ja et teda aidata esimesest ajast üle, kus ta on harilikult töötaja. Samuti peab see raha vangile olema abiks perekonna ülevõlpidamisel. Vabakssaamisel võivad vangid ka võrdlemisi odava hinna eest osta vanglast riideid. Vangimajade administratsioonid panevad nimelt Saksenis suurt rõhku sellele, et vang lah-

kuks vanglast korralikult riietatult, mis siiski teatud määral hõlbustab teenistuse saamist ja kergendab vangi esimesi samme vabaduses. On selge, et raskeim aeg vangile on ikkagi esimene aeg pärast vabakssaamist. Tuleb harjuda vaba eluga, tuleb kõigepealt katsuda leida teenistust ja leiba. Seetõttu püütakse, kus see vähegi võimalik, hoolitseda selle eest, et vang sattuks pärast vabakssaamist korralikkudesse elutingimustesse. Seepärast katsutakse teha, mis võimalik, et vang ei kaotaks kontakti oma sugulastega, heade tuttavatega ja endiste tööandjatega.

Peab tähendama, et ka saksa üldseadus karistuste täideviimise kohta, mis praegu, nagu eelpool juba tähendatud, eelnõuna vastuvõtmist ootab parlamendilt, seab peapõhimõttena üles nõude vange õpetada tööd tegema, armastama ja hindama, olles vangimajas. Seetõttu tahab ka üldseadus, et vangidele õpetatakse vanglates ära mingisugune amet, kusjuures vangimajade töötoad ja ettevõtted tuleksid seaduseelnõu kohaselt sisse seada ja käima panna eraettevõtete põhimõtete alusel, s. o. need töökojad ei tohiks töötada kroonu ettevõtetena, vaid eraettevõtetena.

Selge on — ja seda näitab tegelik elu kõikjal maailmas, et kõik need ja sarnased katsed vangide parandamiseks ja õigele teele juhtimiseks ei anna igakord ja kõikide vangide suhtes oodatud ja loodetud tagajärgi. Seda tõsiasja võtab arvesse muu seas ka juba mitmel korral mainitud saksa üldseaduse kava. Seal tähendatakse täie õigusega, et üldiselt maksev kord, mille järgi teatud kurjategijatele teatud süütegude eest teatud karistus määratakse, mis seisab vabaduse äravõtmises kauema või lühema aja vältel, küll vastab õigluse põhimõtetele, kuid et see kord veel seda ei anna, mida ta andma peaks. Sest lõpuks on praktilises elus kõige tähtsam see, kas suudetakse seltskonda kaitsta kuritegude toimepanemise eest või mitte. Mis kasu on üldsusele sellest, kui teatud kurjategija karistatakse teatud karistusega, kui temalt võetakse teatud aja jooksul vabadus ja kui ta siis uuesti lastakse inimeste hirmuks? Ega seltskonna huvides ei seisa kõigepealt see, et iga inimene kannaks karistust kordasaadetud süütegude eest, vaid seltskond tahab olla esimeses järjekorras kaitstud kurjategijate eest.

Ja peab tähendama, et üldist korda ja julgeolekut ähvardab riikluda niihästi haiglane (eriti vaimuhaige) kurjategija, kui ka täiesti terve ja normaalne kurjategija. Seepärast ei anna see veel üldsusele midagi, kui mitte täitsa vastutusvõimeline kurjategija saadetakse pärast karistuse kandmist tagasi kodanikkude keskele, kui joodikut karistatakse, kuid ühtlasi ka ei parandata, kui antakse elukutselisele, parandamatule kurjategijale pärast kohtuliku karistuse kandmist võimalus vabalt jälle toimetada kuritegusid, ja seda talle võimaldatakse vabaduse tagasiandmisega: on vana tõsiasi, et parandamatu retsidivist ikka ja ikka uuesti paneb toime kuritegusid — ta ei oska teisiti, ta ei taha muud. Kõike seda arvesse võttes, näeb uus saksa eelnõu ette kaitseabinõude tarvituselevõtmist loetletud isikute tegevuse vastu seltskonna kasuks. Nii, näiteks, tahetakse tulevikus paigutada kurjategijaid, kes pole täitsa vastutusvõimelised, avalikkusesse ravilatesse ja kodusesse,

joodikuid — vastavatesse parandusmajadesse, kardetavaid elukutselisi kurjategijaid — erilistesse vanglatesse, kus neid peetakse kinni kauema aja jooksul, nagu see tegelikult juba läbi viidud mitmes riigis, nagu Inglismaal, Prantsusmaal, Norras ja Inglismaa asumaaades. Edasi kavatakse seada laiemale alusele politseivalvet või hoolekandevalvet kurjategijate üle, kes uuesti vabadusse pääsenud: see valve peab ühelt poolt inimesi tagasi hoidma uute kuritegude toimepanemise eest, ta peab teiselt poolt hoolitsema inimeste edasijõudmise ja töösaamise eest jne. Lõpuks näeb kava ette, et teatud isikutele võib keelata kõrtsides käimist, kusjuures kõrtsipidaja, kes teadlikult annab sarnastele isikutele alkoholilisi jooke, võib samuti sattuda karistuse alla. Välismaalasi-kurjategijaid võib uue eelnõu järgi välja saata saksa riigi piiridest. Peale selle on ette nähtud veel teised, vähema tähtsusega abinõud.

— ar.

Kuritegude jälgimisest.

Et näidata, missuguseid tulemusi annab juurdlus, kui jälgimisel tehakse mõni väär samm või kui teoreetilisi teadmisi ei kasutata tegelikus teenistuses, ja missuguseid tagajärgi saavutatakse siis, kui sündmuse jälgimisele asutakse õigel ajal ja ettevalmistatult, toon väikese näite kuritööst, mis leidis aset X. vallas.

Talvisel ajal suundus Y. jaamast A. külas elutsev elatanud, viimastes kuudes rase naisterahvas Z. koju poole, et Tallinnast kaasatoodud riidetükikestest valmistada tulevasele ilmakodanikule kehakatet. Rong oli mingil põhjusel hilinenud ja kella 9 ajal õhtul jõudnud sihtjaama. Z. tõttas koju, kus väikesed lapsed ootasid teda. Talle oli kogu tee järgnenud keskmise kasvuga noormees, kellel olnud seljas mingisugune sinelitaoline palitu ja peas läki-läkimüts. Z. läks otseteed üle põldude, kuna teised teekäijad jäid ligematesse küladesse maha või jälle tarvitasid teed. Seega jäi Z. umbes üks kilomeeter taludest ja teekäijatest kaugele. Noormees kasutas olukorda ja leidis paraja paiga olevat oma ettekavatsetud plaani teostada. Suure kiirusega möödu-

nud noormees Z-st ja astunud viimasele ristile vastu, surunud mingisuguse noataolise terariista Z-le kõri peale ja sealjuures öeldes häbemamatut ütelist suguliseks ühenduseks, tõuganud väetikekse Z. selili ja viinud sugulise toimingu läbi. Pärast vägistamist kiskunud Z.-lt riidekompsukese ja joosnud üle põllu metsa poole, kust jäljed viisid tallatud teerajale. Kahjusaaaja Z. tuli lähemasse perre ja sealt kaaskodanikkudega lähedalelutseva konstaabli juure, kes alustas juurdlust. Kuid kahjuks ei teadnud kahjusaaaja kurjategijat lähemalt kirjeldada, sest surma hirmus pole teda tähele pannud.

Konstaabel käis tunnistajatega kohal, kus konstateeris saapajälgi ja nende umbkaudseid mõõte. Jälgitud kurjategijat kuni käidava teeni. Kogutud andmeid, kas sarnast isikut kellelegi teekäijale pole vastu tulnud. Leidus ka keegi tunnistaja N., kes arvas et näitamisel isegi tundvat seda meesterahvast, sest mõlemad olid N-ist teel möödunud. Sama tunnistaja oli arvamises, et see isik ikka vist sõduri sinelis olevat olnud, kuid täpsemaid tunnemärke ei teadnud kirjeldada. Sõjaväelasi

olevat palju jaamas røngilt maha tulnud. Ei oldud sugugi kindel, et see tõesti oli sõjaväelane, sest tol ajal (1920. a.) kandisid paljud sõjaväesineleid ja neist valmistatud palituid. Konstaabel seisis fakti ees, et kurjategija leidmine kujuneb raskeks ja teatas sündmusest Tallinna kriminaalpolitseile.

Kriminaalpolitseist läkitati kohale ametnik, kes jõudis järgmise røngiga kohale. Kuid seega oli möödunud kuritõöst siiski tervelt 12 tundi. Kr.-ametnik B. kohale jõudes võttis konstaablilt üle juurdluse ja tutvus selle sisuga. B. ei saanud jääda rahule konstaabli poolt protokollis fikseeritud andmetega, sest leidus vastukäivaid andmeid, nagu jälgede vormis ja mõodes. B. pidas pühaks, et kuritegu jälgedes peab hakkama peale südamest, s. o. teomaigast, ja et on tarvis juba selgunud asjaolusid kontrollida selleks, et ei oleks jäetud midagi tähele panemata või vastupidiselt aru saadud.

B. oli sõitnud ettevalmistamatult Tallinnast kohale, jättes kaasa võtmata kipsi ja muud jälgede kujundamise abinõud, kuid õnneks saadi need Y. apteegist. Teopaigal oli aga käinud juba uudishimulisi ja osa jälgi ära tallanud ja nende asemel omad jäädvustanud. B. sai ainult neid jälgi kasutada, millised konstaabel ja tunnistajad tõendasid kurjategija omaks.

Õnneks leidis B. ettenäidatud jälgedes lumes jalajälje, millel olid oma iseärasused. Jälgede järgi otsustades oli konts paremalt poolt viltu kulunud, saapa nina kohalt oli pooltald läbi kulunud ja selgesti oli näha, et läbikulunud talla äär oli kokku rullunud. B. võttis ette toimingut, nagu seda käsitatakse A. Liit'i kuritegude jälgimise raamatus, ja seega sai tumma tunnistajana kipsist jäljekujundi.

Edaspidisteks toiminguteks seadis B. kindla kava, mille järgi juurdlust jätkata:

1) otsida kurjategijat lähedalolevaist sõjaväeüksustest; 2) otsida kurjategijat puhkusele sõitnud sõjaväelastest; 3) otsida kurjategijat isikutest, kes sõjaväest lähemal ajal vabastatud, ja otsida ka eraisikute seast, kes kannab sinelit ehk sellest ümbertehtud rõivast. B. piirdus etteseatud küsimustega ja mitteleidmisel oleks asunud uue eelplaani kokkuseadmisele, mis suunas juurdlust jätkata.

Nüüd seadis B. sammud sõjaväeüksustesse. Viimased asusid üksikutes elamutes ja seepärast puudus sõjaväeline kasarmukord. Pärast tööloppu liikusid sõdurid vabalt ümbruskonnas. Mõned neist olid läkitatud Tallinna, kuna teised jälle olid samal ööl küll üksikult, küll kaaslastega väeossa tagasi tulnud. Kedagi polnud eriliselt kahtlustada. Seepärast palus B. väeosa ülemust koondada alluvaid, sest B. oli toonud ka tunnistaja N. kaasa, kes pidi tundma näo järgi kahtlusaltuse. Umbes tunni aja pärast oli koos 75 meest, kes olid rivistunud mõisa suure saali. B., väeosa ülem ja tunnistaja N. vaatasid üle rivistunud sõdurid ja väljusid kõrvalkambriksse, et kuulata tunnistaja N. seletust. Kuid üllatuseks ei võinud tunnistaja N. kedagi ära tunda, vaid tähendas, et mõned olevat küll kahtlusaltuse laadi. Siis palus B. väeosa ülemust, et sõdurid sirutaksid oma mõlemad jalad kordamööda saapatallaga ettepoole ja siis jälle tahapoole. Kui see oli sündinud, võttis B. rivist välja O. ja palus teisi vabastada. Suur oli väeosa ülema imestus, milks just O. peale langes kahtlus, sest tunnistaja N. ei näidanud ju sugugi tema peale. Kui B. kuriteopaigalt võetud kipsist jäljekujundi paberist võttis välja ja O. saapaga võrdles, käratas väeosa ülem, et O. tooks viibimata röövitud asjad välja. Väikese puiklemise järele tunnistas O. oma süü üles ja andis röövitud asjad kätte.

A. M.

Leppevõimalustest erasüüdistustes.

M. Morrison.

Kuri- ja väärttegudes tehtud kohtuotsused, mis harutusele võetud kohtutes haavamist või teotamist kannatanud isikute kaebuste põhjal, muudetakse N. S. § 157. järgi ära, kui kaebaja lepib süüdlasega enne kohtuotsuse täitmisele pööramist,

välja arvatud süüteod naisterahva vastu (N. S. §§ 1523—1526, 1528—1530, 1532, 1549—1551).

Nii on erasüüdistustes üldkohtutes leppevõimalused poolikud ja leppida võib seal ainult teatava momendini. Seepä-

rast tekib küsimus, missugusest silmapilgust tuleb arvata kohtuotsus täitmisele pöörduks? Kas siis, kui apelleerimise ja kasseerimise tähtaeg möödunud ja otsus kuulub täitmisele, kuigi veel täitmisleht on välja kirjutamata? Kas siis, kui täitmisleht on alla kirjutatud, olgugi veel välja saatmata? Ehk siis, kui täitmisleht on välja saadetud, kuid kaebealune veel vangistamata? Ehk viimase võimalusena, kui kaebealune juba vangistatud? Et täitmisele pööramise momendi kohta pole olemas autoriteetlikku seletust, siis on lahkarvamised võimalikud. Sest äärmisel momendil tuleb leppijatel arvestada mitte üksi enam omavaheliste kokkulepete võimalustega, vaid muude selle toiminguga seotud asjaoludega, mis muutuvad seda raskemaks ja keerulisemaks, mida ligemale nihkub kaebealuse vangistamine.

Erasüüdistuste poolikutele leppevõimalustele üldkohtutes võiks vastu panna täielikud leppevõimalused rahukohtutes. Rahukohtute sellekohased seadused on vastandiks N. S. § 157. Nimelt on rahukohtutes aetavais asjus erasüüdistuste leppevõimalused asjaosaliste vahel olemas ka pärast kohtuotsuse täitmisele pööramist, isegi veel siis, kui isik on juba saadetud karistust kandma ja vangistatud. Selle leppevõimaluste dualismi aluseks ei ole karistuse suurus, mille järgi harilikult mõõdetakse karistatuile edaspidiseid soodustusi, vaid ainult see asjaolu, kas erasüüdistust on harutanud see või teine kohtuasutus. Nii pole N. S. ja Rhk. Tr. S. olemas seda sirgejoonelisust, mida vajaksid erasüüdistustes poolte leppimisvõimalused ja mis paralleelselt vastaksid Ts. Kp. S. nõuetele. Vastandina N. S. § 157. kõneleb Rhk. Tr. S. § 22., et kohtuotsusega määratud karistus muudetakse ära, kui kaebaja on leppinud kaebealusega seadustes ettenähtud juhtudel. Otsuste täitmisele pööramistest pole siin nimetatud ning leppimine poolte vahel on võimalik ka otsuste täitmise ajal, mil kaebealune juba vangistatud. Ei muuda asja ka see, kui rahukogu kinnitanud rahukohtuniku otsuse ja sel juhul ei muutu rahukogu II astme otsuste täitmine sarnaseks rahukogu I astme otsuste täitmisele pööramisega.

Rahukohtunikku juures aetavate asjade leppevõimalustest kõnelevad selgemalt Rhk. Tr. S. § 20., mille järgi Rhk. Tr. S. §§ 18., 18-1 ja 19. ettenähtud süüteo ei too endaga karistust, kui süüdlane leppib kaebajaga. Rahukohtunikku karis-

tusotsuste muutmise all tuleb mõista karistuse tegeliku kandmise aega kaebealuse poolt, kui kõige kaugemat ja äärmist leppimisvõimaluse momenti. Nii sammub rahukohtute praktika leppevõimalustest eriteed üldkohtutega võrreldes. Rahukohtute leppevõimalused on suuremad üldkohtute omadest ja Rhk. Tr. S. ei näe N. S. § 157. taolisi kitsendusi. (V. S. S. 82/22, 87/2 j. t.)

Kuid avarad leppevõimalused ei ole nii kergesti kättesaadavad asjaosalistele rahukohtutes kujunenud praktika tõttu. Seadusliku jõu saamiseks peavad poolte leppimised olema kõigiti vormilised, et eemaldada tulevikus arusaamatusi. Leppijatel tuleb käia üldist teed, mille järgi iga-sugune seadusejõuline akt ja otsus peab järgnema kohtutes ainult avalikul istungil. On erasüüdistuses pooled või kaebaja üksi avaldanud oma leppimise tahet kohtule, antakse sellele vormiline käik ning pooled peavad kohtusse ilmuma ja sellekohastele küsimustele kohtuniku juuresolekul suusõnaliselt kinnitama oma soovi asja lõpetada leppimise teel (ühe poole mittenoosolekul arvatakse asi leppimisele mittekuuluvaks ja see kuulub sisulisele harutusele). Sama leppimise korra tarvitatakse ka rahukogude 2. astmes. Viimased on kohustatud välja kutsuma pooli ja istungitel kuulama nende leppimise tahet (V. s. s. 74/443, 74/637, 87/2). Juhtuks leppijate palve ehk leppimisesoov sattuma kohtusse pärast kohtuotsuste täitmisele pööramist ja on vaja kiiret otsustamist kaebealuse ajutiselt karistusest vabastamiseks, siis saadakse siin üle asjast sarnasel viisil, et rahukohtunikule või rahukogu esimehele antakse võimalus teha korraldusi täitmisele pööratud otsuste seismapanemiseks. Tehtud esialgne korraldus on ajutine, kuna lõplik otsuseandmine jääb ikkagi avaliku kohtuistungile hooleks. Kaebealusele pealepandud karistuse otsuseid võib muuta üksi esialgne otsustetegija, mitte keegi muu, ka siis, kui kassatsioonikaebuse aeg on möödunud või kassatsioonikaebus ise on otsustatud kaebaja kahjuks. (68/828, 67/26)

Nii kerged, kui on erasüüdistuste asjus leppevõimalused, nii elastilised on ka neis karistuste täitmise võimalused. Kui arestikaristust pole võimalik täida viia seepärast, et karistuse kandja elukohas polnud sellekohast kinnipidamise ruumi, siis võib kohus vahetada arestikaristuse teisega, näit. arestiga vangimajas. Kr. Kp.

S. § 190. järgi peetakse aresti alla mõistetud isikud kinni neis ruumides, mis ehitatud selleks otstarbeks kohalise jaoskonna rahukohtuniku piirkonnas. Arestikaristused saadetakse täide seal, kus kaebealusel on kindel ehk ajutine elukoht (71/697, 88/441). Vangistusseaduse (Kohtum. kodif. osakonna 1926. a. väljaanne) § 152. järgi

peetakse eriliste arestimajade puudusel rahukohtunikkude poolt aresti alla mõistetuid kinni üldvangimajades, eraldi muudest vahialustest. Kuid mitte üle 7 päeva aresti mõistetuid, kui nende elukoht on vangimajast üle 25 kilomeetri kaugel, peetakse kinni lähemas politsei- või vallamaja arestikambris.

Juhusteotsijatest.

Enamaltjaolt on juhusteotsijad inimesed, kes on saanud nooruses parema hariduse või kes vähemalt on suutnud omandada mõningaid teadmisi ühelt ja teiselt alalt, nii et esimesel silmapilgul paistab, nagu oleks juhusteotsija tõesti haritud inimene. Kõigil neil kurjategijatel on üks ühtlane iseloomu joon: nad armastavad hästi elada, s. o. palju juua ja naistega lõbutseda, ja nad ei armasta sugugi tööd teha. Üldiselt on juhusteotsijate tegevus — dr. Gebhardti järgi — järgmine: kurjategija ilmub, muidugi hästi rietatult, kalliskivide kaupluses, laseb endale näidata kõiksuguseid ehteasju ja varastab asjade vaatlemisel seda, mis võimalik; mõnel korral palub kelm saata väärtasju ka võõrastemajja, kus ta neid vastu võtab ja mõne kõrvalruumi kaudu ühes asjadega kaob — raha maksmata. Või aga kelm ilmub pankla ja võtab välja raha — valetseki abil. Mõni juhusteotsija katsub saada mõne rikkama klubi liikmeks, et laenata raha liigetelt, teha klubi liikmena kõiksuguseid võlgu ja siis kiiresti kaduda. Juhusteotsija on harilikult ka valemängija ja see eriala annab talle suuri sissetulekuid. Mõni kelm on elukutseline abielluja. Ta saab tuttavaks jõukamate isikute tütardega, et siis ennast kihlata — ja võimalikult palju laenata raha tulevaselt äialt. Kui enam lootusi pole raha saamiseks, kaob petis. Mõni mees ostab võlgu mõisasid või maju, teeb nende kinnisvarade peale võlgu, nii palju kui võimalik, ja kaob siis jäljetult. Juhusteotsija armastab tihti ka äri ajada, s. o. ta katsub leida rahaga kompanjoni, kelle nimel ta teeb suuri võlgu, et muidugi jälle kaduda. Väga armastatakse kasutada ka seksuaalset momenti, eriti vanemate naisterahvaste juures, kellelt siis petetakse välja raha, nii palju kui seda on. Ühe sõnaga oskab

juhusteotsija — ja selles seisabki tema tegevus — panna inimesi temasse uskuma, mida alati kätte saab kindla ülesastumisega, hea riietusega, kõlava nimega ja heade kommetega. Meie aeg on kord juba niisugune, et ta paneb rõhku välimusele ja välistele omadustele. Juhusteotsija teab, et rumalaid leidub alati maailmas külluses ja et vaja on ainult osata rumalatega ümber käia, et nende taskust raha välja tõmmata. Alljärgnevad lood tõendavad seda kõige näitlikumalt.

Mõne aja eest käis lehtedest sõnum läbi, et Ühisriikides tegutses suurem juhusteotsija, kes ennast nimetas „prints Kristjaniks Saksenist“. Mees kandis Sakseni husaaride ohvitserimundrit, tal oli palju ordumärke — nii saksa, kui ka välisriikide omasid, tema käes olid ka Sakseni kuningate kroonimisehted. Viimased olid muidugi võltsitud, samuti nagu kõik teisedki ehteasjad, ordumärgid, plaatinast taskukell jne., mis „prints“ endaga kaasis kandis. Nende asjade peale tegi „prints“ suuri võlgasid ja leidis hulk inimesi, kes lugesid endale auks laenata raha „vaesele printsile“, kellelt võetud varandused ja õigused. Prints kadus muidugi lõpuks, sest ka tema teadis, et inimeste rumalustel on siiski teatud piir. Otsustades tema noore näo järgi ja ka selle järgi, et mees ennast printsiks nimetas ja õige silmatorkavalt inimesi pettis, tuleb arvata, et kelm oli alles algaja, kellel aga siiski vedas.

Üle maailma on kuulnud Manolescu, „võõrastemajade varaste kuningas“. Tema jutustavad pikad romaanid, tema lood on isegi ühe suurema filmi sisuks, mis muu seas ka Tallinnas näidati. Huvitav on aga märkida, mida harilikult ei teata, et see kelm oli omal ajal ohvitseriks Rumeenia sõjaväes. Oma „karjääri“ alus-

tas Georg Manolescu sellega, et ta varastas vürst Lohavary tunnistused ja siis juba reisis ringi vürstina. Peab küll ütleva, et selle mehe külmaverelsust ja häbematumust pole senini ületanud ükski kelm. Mees reisis vürsti nime all, ei muutnud oma nime — vaatamata sellele, et terve maailma politsei teadis, et vürst Lohavary paberid on varastatud ja et neid kasutab keegi teine. Manolescu külastas peaaegu kõik Euroopa riigid ja võeti lõpuks kinni Berliinis — pärast seda, kui tema oli suutnud võõrastemajade vargustega omandada umbes 2½ milj. saksa marka võõrast raha! Muidugi on mehe suur edu seletatav suuremalt osalt võõrastemajade publiku hooletusega ja kerge-meelsusega. Manolescu kuulus kardetavamate rahvusvaheliste kurjategijate hulka: tema ilus väljumine, suurepärase väljastumine, head kombed ja keelte teadmine aitasid talle tunduvalt kaasa kuritegude takistamatult toimepanemisel.

Viimaste aastate juhistetsijate seast tuleb nimetada veel valemängijat Rudolf St-t, kes kuulub tuntuimate „tegelaste“ hulka sel alal ja keda rahvusvaheliste hasartmängijate pere tunneb parun Korff-Königi nime all. Mees on pärit vaesest perekonnast, tal tuli nooruses elada läbi väga raskeid aegu; ametilt oli tema õpi- poisiks kaupmehe juures. Siiski oskas see mees tänu oma kindlale ja rahulikule ülesastumisele ja headele kommetele ning riiete leida vastuvõtmist parimais rahvusvaheliste hasartmängijate ringides, kus tema muidugi tüssas ja pettis. Parun Korffiks tegi mees ise ennast. Vaeseksjäänud või aga juba vildakule teele sattunud aristokraadid aitasid Korffi kuritegusid toime panna, kusjuures aga isegi need — kelmi lähemad kaasabilised — ei teadnud, et uhke parun, kes elas ühes kahe teenriga suurepärasel võõrastemajas, on pettur, keda otsivad taga kõikide riikide politseiasutused.

Kuivõrt häbematud on juhistetsijad mõnikord ja kuivõrt naiivne on tihti publik, keda võib mõjutada igasuguste kõlavate nimede ja tiitlite abil, näitab kõige paremini järgmine lugu. Ottmar G., elukutselt kokk, oli tuntud kelm, varas ja petis. Ta tegutses markii de G. nime all, siis ka ertshertsog Karl Heinrichi nime all ja lõpuks mängis ta vana Austria keisri Franz Josephi pojapoja osa. Sarnasena abiellus ta ühe jõuka lesega Taanist ja pet-

tis mitmelt kalliskivide äri suuri summasid välja. Teda ja tema tegevust läks korda paljastada Saksamaal Münsteri linnas, kus ta toime pani suuremaid pettusi; mehel läks küll korda põgeneda, kuid 1912. a. areteeriti ta New-Yorgis, kui ta parajasti tahtis maale minna. Huvitav on, et pettur võis kauemat aega tegutseda ilma et keegi oleks mõttelegi tulnud, et tegemist on kelmiga. Ta käis läbi muu seas ka üliõpilastega, viibis mitmel korral vanade korporatsioonide ruumides, võttis osa joomingutest jne. Kõik see oli võimalik ja keegi ei suutnud vahet teha vähemalt markii ja kokka hariduse vahel! Markiina pettis kelm kaupmeestelt välja suuri summasid, jäi tervele maailmale raha võlgu, kuid keegi ei hakanud meest kahtlustama, kõik uskusid tema juttudesse, et ta saab varsti raha.

1912. a. ilmus ühte suuremasse Berliini võõrastemajja keegi krahv Orville, kes oli muidugi väga elegantselt riietatud, jala käia ei armastanud ja üldse suursuguse mehena tegutses. Nii pea kui ilmus krahv, kutsus uksehoidja kohe auto kohale. Igalt õhtul pandi krahvide võõrastemajast kinni loož teatris, kuhu mees ilmus ilusate naiste saatel. Kust sai mees raha oma priiskava elu jaoks? Ta oli ametilt teener, oskas ikka ja ikka uuesti võita oma leivaisade usaldust ja kui viimane oli käes, siis varastas mees nii palju kui kätte sai (kõiki asju, tšekke jne. jne.), et lõpuliikult kaduda — ja krahvina kuskil rikkas võõrastemajas esineda. Kui krahvihärra (väljaõppinud habemeajaja K.) kord jälle lahkus võõrastemajast, hüppas tema juure sõiduki keegi tundmatu meesterahvas, kes protestidele vaatamata sõidukist ei lahkunud, vaid krahvi viis politseipresiidiumi, kuhu mees ka esialgu jäi. Võõrastemaja ja selle lahke uksehoidja jäid muidugi rahata, sest ka autodesõidu maksis igakord uksehoidja.

Tuleks mainida ka üht võõrastemajade varast, kes kuulub suurimate tegelaste hulka sel alal ja kes loetakse muu seas trikooülikonna leiutajaks, mille abil mees olevat tegutsenud kõikide reisijate ja võõrastemajade pidajate suureks hirmuks. See varas oli rahvuselt venelane ja kandis kõiksuguseid nimesid, kõige enam aga krahv S.-i nime. Ta algas oma tegevust juba 20-aastasena ja oli lõpuks väga kaval ja kardetav kurjategija. Mees valitses palju keeli, astus üles õige iseteadvalt, tal

olid head kombat, seega kõik eeldused juhusteotsija heale karjäärile. Kelm reisis peaaegu terve Euroopa läbi, elas parimate võõrastemajades, kus ta ka oma kelmusi ja vargusi pani toime, viimaseis pea alati musta trikoo abil. Riidetult mustasse trikooesse, hiilis varas sokkides mööda võõrastemajade koridore, et tungida numbrisse, mis varem juba kuidagi „üle vaadatud“. Venemaal karistati varast 1-aastase vangistusega võõrastemajade varguste eest; varsti pärast karistuse kandmist langes mees jälle võimude kätte uute varguste tagajärjel ja pisteti uuesti pokri; sealt põgenes varas ja läks Inglismaale. Ka seal ei õnnestunud mehel hästi, ta sattus uuesti vangimajja. Pärast pikema karistuse kandmist läks mees Norrasse, sealt Rootsi, Taani, Saksamaale, Hollandi, Prantsusmaale, Itaaliasse, Shveitsi, Austriasse ja Ungari. Mees elas uhkelt ja armastas eriliselt külastada Rooma, Bolognat, Florentsi, Milaanot, Genuat, Monte Carlot, Monacot, Nizzat, Pariisi, Viini, Krakovit, Triesti, Leipzigi, Kölni, Mannheimi ja Berliini. Kõigis neis linnades pani ta toime terve rea võõrastemajade vargusi, tarbekorral ka valevõtmete abil. Milaanos oleks mehel peaaegu halvasti läinud, sest ühe võõrastemaja teenijad tabasid mehe öösel võõrastes tubades — kuid ei suudetud kindlaks teha, et mees on midagi varastanud, mistõttu ta vabastati. Ka Kölnis oleks mees peaaegu sisse kukkunud. Selle vastu aga oli tal õnne teistes linnades. Leipzigi tabas teda uksehoidja (kes oli sama, kes tema peale juba Milaanos sattus) võõrastest tubadest, kuid jällegi tuli mees jätta vabadusse seetõttu, et ta midagi varastada ei suutnud. Berliinis langes aga kurjategija lõpuks lõksu. Ta elas seal ühes toredamas võõrastemajas ja varastas esimesel ööl kaks härrat paljaks, kellega ta oli istunud veel õhtusöögiajal lauas ja kes oma raha olid pannud ettevaatuse pärast padja alla. Võib olla sundis halb südametunnistus varast vahetama võõrastemaja, kuid see sai talle saatuslikuks. Järgmise võõrastemaja omanik oli ettevaatlik mees: nähtavasti äratas uus võõras temas kahtlust, mistõttu ööl paigutati võõrastemaja personaal koridoridesse valvele. Teenijatel tuli kaua oodata: lõpuks kella 4 paiku tuli varas toast. Kui ta parajasti tahtis tungida ühte võõraste numbrisse, võeti kurjategija kinni. „Krahvihärra“ protestee-

ris küll valjusti, kuid asjatult. Tema toas pandi toime läbiotsimine, mille tagajärjel kätte saadi: hulk valevõtmeid, mitu trikoo-ülikonda, kõiksuguste maade paber-raha jne. Pikem vangistus tegi lõpu selle kurjategija hädaohtlikule tegevusele.

Huvitav on ka Alvis R. elukäik, kes kuulub samuti osavamate juhusteotsijate liiki ja kelle eriala seisis raha laenamises. Mees lõpetas oma tegevuse 20-aastase sunnitööga. 15-aastasena varastas R. ühelt sõbralt sõjakoolis raha; sama asja kordas ta ka metsnikkude koolis, kuhu ta läks sõjakoolist. Sõjaväeteenistuses pani R. toime pettuse. Kelmuste tagajärjel kaotas ta hiljem ka koha erateenistuses. Sellest ajast peale algab mehe tegevus juhusteotsijana. Peamiselt tegutses R. Saksamaal ning Austrias. Ta tegutses valeohvitserina: kord oli ta ulaanide vanemleitnandiks, kord ulaanide rittmeistriks. Sõjaväelased ja ärimehed kannatasid tema tegevuse all ühetaoliselt. Isegi ohvitseri munder polnud raha eest saadud, vaid ka välja petetud. Viinis läks korda meest areteerida pärast seda, kui ta oli raha laenanud ohvitseridelt, kaupmeestelt, kelneritelt jne. Mees toimetati kui sõjaväelane komandantuuri. Ta astus seal välja julgesti üles ja tal läks korda petta korrapidajat ohvitseri, kes teda otsekohe vabastas. Sama külmavereliselt astus kelm üles ka järgmisel juhul, mis näitab, kui võrt laialdaselt mõjus omal ajal munder publikule. Ühel ilusal päeval ilmus „rittmeister“ ühe vabatahtliku korteri, et hobust osta. Sõdur oli parajasti välja läinud. Korteri oli ainult tema teenija. Rittmeister ootas ja pistis ootamise ajal tasku kõik, millel oli väärtus ja mis oli kättesaadav. Teenijal paistis aga külaline mingipärast kahtlane olevat, ta läks temale järgi ja lasi teda tänaval politseilt kinni pidada. Rittmeister oskas aga nii üles astuda, et rahvas pidas teenija nõdrameelseks, mille peale teenija kinni võeti ja kindlasse paika toimetati. Rittmeistrihärra saatis isegi veel areteeritud kuni arestikambrini! Kord viibis kelm ühe printsi juures, et temaga läbi rääkida hobuse ostmise üle. Muidugi oli sarnase operatsiooni tagamõtteks jällegi mingisugune kelmus. Kui mehed parajasti ajasid juttu, tuli tuppa printsi sõbranna. Prints palus R.-d saata daami koju. R. oli sellega nõus ja — laenas selleks suurema summa raha printsilt! Teisel korral astus

R. ühte kalliskivide kauplusse sõnadega: „Kas te laenate raha ohvitserile, kelle raha pole?“ Äriomanikule meeldis sarnane „avameelsus“ ja ta tähendas, et ta annab võlgu ohvitserile, valigu see välja, mida ta tahab. Loomulikult unustati ehte maksmine.

Parimate R. trikkide hulka kuuluvad kahtlemata järgmised. Kriminaalpolitsei jälgis juba ammu R.-d, ei saanud teda aga tabada. Kord läks aga ühel ametnikul korda R.-d kinni võtta G. linnas. Et mees kandis ohvitseri mundrit, tuli ta toimetada kõigepealt komandantuuri. Detektiivi ja rittmeisterit saatis suur uudishimulikkude hulk. Komandantuuris viibis parajasti korpuse komander, kui rittmeister sinna ilmus ühes oma saatjaskonnaga. Kindral küsis imestanult, mis lahti on. Kurjategija vastas: „Kannan ette, ekstsellents, et tahtsin osta võlgu asju oma sõpradele, mistõttu mind kinni peeti.“ Kindral raputas

pead ja tähendas, et see võivad juhtuda ka ainult G. linnas. Juhusteotsija vabastati otsekohe. Praagas tegutses R. suur-tüükiväe leitnandina, vabahärra von Zahoryna. Ta külastas printsi Windisch-Grätzi, kes tal oli täitsa tundmatu, ja laenas temalt raha, tähendades, et printsi hea tuttav krahv Hoyks teda tunneb. Juhuslikult kohtas prints „vabahärrat“ õhtul teatris. Printsil näis asi olevat kahtlane ja ta palus ohvitseri oma looži. Mees ilmuski, nimetas uuesti oma nime printsi nõudmisel ja andis üle oma visiitkaardi. Õnnetuseks ilmus looži ka krahv Hoyks, kes pidi tundma R.-d, kes teda aga nägi esimest korda elus. Krahv Hoyks ütles ka, et tema R.-d ei tunne. Viimane ei kaotanud aga sugugi külma verd. Ta ütles: „Aga, krahv, meie ometi kohtasime jahil!“ Situatsioon oli päästetud ning „vabahärra“ läks järgmisse looži ja viibis seal eeskava lõpuni!

R.

Võltsimised kunsti alal ja politsei eriteadlased.

Võltsimised kunsti alal — selle sõna kõige laiemas mõttes — kuuluvad niisuguste kuritegude hulka, millest harilik publik kuuleb ja teab kõige vähem; igitahes jäävad kõnesolevad kuriteod täitsa varju kõiksuguste tapmiste, röövimiste, süütamiste, vägistamiste, varguste ja teiste kuritegude ees. Sealjuures nõuavad aga just võltsimised kunsti alal väga suurt kurjategija osavust, tööoskust ja energiat, need võltsimised nõuavad tõsist ja pikaajalist tööd, kui tahetakse raha teenida, ja just sellepärast erinevad kõnesolevad kuriteod teistest, just seetõttu on niisuguste kuritegude toimepanijate isikute elu-olu huvitav. Need kuriteod aga on tähtsad veel teisel põhjusel: võltsijad teenivad suuri rahasummasid, kui asi õnnestub ja võltsimine on viidud hästi läbi.

Mispärast aga ei kõnelda ja ei kirjutata rohkem niisugustest võltsimistest? Kas neid tõesti toimetatakse nii väikesel arvul, et sellest ei maksagi kõnelda? Kindlasti ei, seda enam, et kurjategijate kätte sattuvad summad on, nagu juba eelpool tähendatud, õige suured. Üheks sarnase nähu põhjuseks on see asjaolu, et senini võisid enam-vähem kindlasti öelda, kas mingisugune kunstiteos on võltsitud või

mitte, ainult mõned üksikud asjatundjad. Kuid ka viimased suutsid ja suudavad anda arvamisi ainult pikaajaliste kogemuste najal. See on põhjuseks, et isegi need vähesed asjatundjad on sattunud eksitustesse, milledest küll hiljem aru saadakse, milledest aga kellelegi ei kõneldud ega kõnelda: kes tahab vabatahtlikult tunnistada oma mitteteadmisi ja suuri eksitusi! Teisest küljest on muidugi igal asjatundjal oma teooria, mida ta alati tuliselt kaitseb ja mis teda mõnikord pimestab: see jällegi viib parimaid asjatundjaid eksiteele. Lõpuks on käsitatava nähu põhjuseks veel see asjaolu, et petetud isikud ei soovi harilikult pettuse asja viia kohtulauani ja seega ka ajalehtedesse ja seltskonda. Maalide, kujude jne. ostjad, eriti veel siis, kui on tegemist kuulsate kunstnikkude teostega, kuuluvad jõukamate isikute hulka; viimased aga ei soovi, et neid pärast sissekukkumist ka veel üldiselt välja naerdakse; seetõttu kannavad need inimesed saadud kahju rahulise südamega, seda enam, et see neid ei murra ja neid varanduslikult ei hävita. Kui mõni muuseum on sisse kukkunud, näiteks, valemali ostmisega, siis katsutakse, kui asi vähegi võimalik, samuti lugu surnuks vai-

kida: avalikkuse ette toomisega võiks teha ainult kahju muuseumile, mille vastu võib langeda üldine usaldus.

Sarnase olukorraga aga ei saa muidugi leppida politsei. Seda enam, et iga aastaga suureneb nende kunstiteoste arv, mis võltsitakse. Kurjategijad ei piirdu aga enam puhtkunstiga, vaid siirduvad ka teistele aladele, mis otsekoheselt või kaudselt seotud kunstiga. Meie päevil võltsitakse kõnesoleval alal kõige rohkem: maale, kujusid, siis vanu manuskripte, ajaloolise tähtsusega sõjariistu, ehteasju, kirju, edasi postmarke jne. On hakatud ellu kutsuma — esialgu suurte politseiüksuste juures — politseilisi katsekohti, kus katsutakse selgusele jõuda — laboratooriumides — selle kohta, kas üks või teine kunstiteos on selle meistri oma, kelle nime all see välja antakse. Seejuures katsutakse leida meetodeid, mis on rajatud puht-teaduslikule alusele, mis aga ühthilasi võimaldavad ette võtta uurimise ja selgitamistööd ilma teadlaste osavõtuta. Kõige kaugemale on selles suhtes jõutud Pariisis, mis on ka arusaadav: on ju Pariis maailma tähtsaim kunstilinn ja peab ju Pariis seetõttu kõigepealt hoolt kandma selle eest, et ebaväärtuslikke kunstiteoseid ei müüda väärtuslike kude pähe. Pariisi kriminaalpolitsei töö on käsitataval alal juba annud häid tagajärgi ja Pariisi sûreté on saanud ses mõttes eeskujuks teistele politseiüksustele.

See Pariisi kriminaalpolitsei sisseseade — laboratoorium kunstiteoste ja ajalooliste esemete ehtsuse uurimiseks — on hädavajalik, tema asutamise mõte on niivõrt lihtne, et ainult imestada tuleb, mispärast pole varem mõeldud niisuguse sisseseade ellukutsumisele. On ometi selge, et, näiteks, vanade käsikirjade, raamatute jne. uurimiste juures võib tarvitada samu meetodeid ja samu aparate kui, näiteks, valetsekkide ja vale paberraha uurimisel. Edasi on ometi selge, et kunstniku iseärsusi haamri ja pöitli käsitamisel, värvide tarvitamisel jne. võib samuti registreerida kui murdvarga käsitamist kangi ja viiliga. Kui on „tööd“ teinud mõni tuntud murdvaras, võivad kogenud kriminaalametnikud, kes on juba varem tegemist teinud selle murdvargaga, otsekohe öelda: see on selle ja selle töö. Miks ei saa siis, näiteks, tuntud kujurite töö kohta, kes igaüks töötab iseviisi, öelda, see on selle ja selle kuju? Edasi luba-

vad mikroskoop ja keemilised uurimised meile selgesti tõendada, kas on mingi ajalooline ese tõesti vanal ajal valmistatud või on see tehtud mõnelt nupukalt kurjategijalt.

Ajalehtedest käisid hiljuti üksteisele vastukäivad sõnumid läbi n. nim. Glozeli leidudest Prantsusmaal. See on tüübiline juhtum, mis näitab, kuivõrt kavalasti mõnikord töötatakse ja kuivõrt ekslikud võivad olla üldtunnustatud teadlaste arvamised, mis pole tihti muud kui subjektiivsed arvamisid. Üldiselt on asja käik vist küll kõigile teada. Keegi prantsuse taluperemees, kelle talu asub Vichy läheduses, teatas ühel ilusal päeval, et tema olevat leidnud oma krundi maapõues kõiksuguseid antiikasju: kivist ja luust sõjariistu, nõusid, kivitahvleid, milledele midagi kirjutatud tundmatus keeles. See leid oli väga tähtis või õigemini, oleks osutunud väga tähtsaks, kui asjad oleksid tõesti pärit olnud vanadest aegadest: sellega oleks tõendatud, et juba kiviajajärgu inimene tarvitas kirja. Taluperemees mahutas leitud asjad ühte küüni ja lubas neid ka vaatama tulla — kuid teatud maksu eest, kus korraldas teiste sõnadega mingisuguse muuseumi. Varsti hakkasid inimesed voolama suurel arvul sellesse „muuseumi“: külastajate seas leidis palju uudishimulisi, kuid ei puudunud ka teadlased. Igast ilmakaarest voolas kokku rahvast. Mõned teadlased olid veendunud, et tegemist on tõesti ajalooliste esemetega, mõned aga olid skeptilisemad ja tõendasid, et terve asi pole muud kui osav pettus. Leiu kohta ilmusid broshüürid, raamatud, terve maailma ajakirjandus oli asjast huvitatud. Vaieldi poolt ja vastu, kõige elavamalt mõistagi Prantsusmaal. Mis aga peaasi: „muuseumi“ tegevus õitses ja taluperemees teenis hulga raha oma ettevõttega, teenis nii palju, et asi hakkas lõhnama pettuse järgi ja politsei ei saanud enam jääda tummaks pealtvaatajaks väliselt, nagu näis, puht-teaduslikus tülis. Ootamatult ilmus taluperemehe juure politsei ja võttis kaasa mõned esemed. Et esemete valmistaja väga hästi teadis, et pöitli tööd saab sarnasena paljastada mikroskoobi abil, valmistas ta endale kõigepealt tööriistu kivist ja erilisest klaasist; neist tööriistadest langesid mõned ka politsei kätte. Politsei on kindlas arvamises, et tegemist on osava võltsijaga, kuid vormiliselt pole seda veel kinnitatud: esemed on praegu Pariisi kriminaalpolitseis,

kus neid uuritakse eelpoolmainitud laboratooriumis.

Umbes samasugune on ka lugu n. nim. La Glaiziere leiuga, mille kohta on olemas kindlad tõendused, et tegemist on võltsimisega. See leid seisis antiiknõudes, mis olid võltsitud otse eeskujulikult. Halbuse võltsijale seisis ainult selles, et nõudel leidsid näpujäljed — meieaja inimese näpujäljed. Muu seas tuleb tähendada, mis kõigile veel pole teada, et ka näpujäljed, või õigemini inimese sõrmede papillaarjooned on läbi teinud arenemise. Kuna inimeste papillaarjooned näppudel näitasid mitme tuhande aasta eest veel lihtsaid joonistusi, on need jooned, nagu teada, tänapäeval muutunud õige komplitseerituks: ainult tsiviliseeritud rahvastel leiduvad need papillaarjooned, mis meile kõigile tuttavad. Kõik vanad näpujäljed, mis on sattunud meie kätte, näitavad lihtsaid jooni, meil pole ses suhtes teada ühtki erandit. Sellest aga järgneb, et kõnesolevad muinsused, millel leidsid modern inimese näpujäljed, olid võltsitud. Sedasama tõendasid ka uurimised teiste meetodite abil. Nii näeme, et isegi antiikasjade ehtsuse uurimisel tulevad meile appi tuntud näpujäljed ja daktyloskoopia.

Mitte väga kaua aja eest ostis keegi pettur ühe tuntud kuju ja oskas seda ostu ajalehtede kaudu levitada tervele maailmale. Mees oli väga andekas ja valmistas kujust mitu eksemplari, mis kõik väliselt täielikult sarnlesid originaalile. Siis müüs kelm mitmes riigis maha need võltsitud kujud originaali pähe, lõpuks müüs ta maha ka originaali, võttes iga eksemplari eest sama hinna, mis ta maksis originaali eest. Päris juhuslikult nägi üks petetutest kuju, mis tal kodu ja mis ostetud suure raha eest, antiikasjade kaupluses. Mees astus ärisse ja hakkas uurima, kust kuju saadud. Omanik seletas, et ta olevat kuju ostnud kellegi tuntud kunstiharrastaja perekonnalt pärast selle surma. Äriomanik tähendas, et tema käes olev kuju on kindlasti originaal. Hakati vaidlema ja lõpuks oli ärimees nõus tulema võõra korterisse, et vaadata tema originaali. Mees tuligi — ja pidi tunnistama, et tema tõesti enam ei suuda vahet teha õige kuju ja koopia vahel. Asjast anti teada politseile, kellel korda läks lühikese aja jooksul päevavalgele tuua veel kuus „originaali“. Suure vaevaga läks lõpuks korda kindlaks teha, missugune kujudest on algupärane. Kurjategija oli igatahes

otse geniaalselt töötanud, nii et isegi antiikasjade kaupmees ei pannud tähele võltsimist, tema aga pidi ometi olema eeskujulik asjatundja.

Niisuguste ja teiste sarnaste kogemuste põhjal tehti ettepanek, kunstnikkude poole pöörata ja neile nõu anda saata politseile andmed nende eriliste tööriistade kohta. Ühtlasi oleks soovitatav saada ka ülesvõtte igast vastava kunstniku kunstiteosest. Niisuguse korra juures oleks võltsimisi juba raskem läbi viia. Igaiüks, kes soovib osta mõne maali, kuju jne., võiks lasta päevapildistada maali enne ostu ja saata ülesvõtte politseisse, kus kindlaks tehakse, kas on tegemist võltsimisega või mitte. Sarnast süsteemi võib muidugi kas pooldada või mitte — teatud kindlustuse annab see igatahes.

Hiljuti sündis lugu, nagu teatab Mar-seille politseilaboratooriumi assistent H. Ashton-Wolfe, kus üks inglise kinnitusselts oleks kannatanud suurt kahju, kui politsei poleks õigel ajal tulnud appi. Keegi kinnitas selles seltsis ühe väärtusliku maali suure summa eest. Selts saatis muidugi oma asjatundja kohale, kes tegi kindlaks, et maal on ehtne ja on tõesti väärtuslik. Selts oli siis kinnitamisega nõus. Mõni kuu hiljem tekkis maali omaniku majas tulikahju ja selles hävis ka, nagu arvati, kuulus maal. Omanik viibis tulikahju ajal kodumt kaugel. Varsti pärast tulikahju esitas omanik nõudmise kinnitusseltsi vastu. Õnneks leidsid kinnitusseltsi esitajad tulikahjust puudutamata jäänud paigal ühe väikese tüki maalist: tükk polnud suurem kui pool ruuttolli, siiski küllalt suur, et saata see politsei laboratooriumi. Suure vaevaga leiti sama meistri teine maal. Viimase omanik ei olnud esialgu küll nõus katsete tegemisega tema kallihinnalise maali kallal, kuid lõpuks, kui näidati, et maal selle all sugugi ei kannata, andis ta oma nõusoleku uurimiste ettevõtmiseks. Kõiksuguste meetodite abil, millede kirjeldamine viiks liig pikale, tehti varsti kindlaks, et tules hukkunud maal polnud see maal, mis kinnitati suure summa eest kinnitusseltsis. Laboratoorium suutis seda näidata ja tõestada niivõrt uskumapanevalt, et politseile anti käsk maali omaniku üle sisse seada salajane valve: sest kui pilt ei oleks hukkunud, siis oleks ta pidanud alles olema, kui ta aga oli alles, siis pidi omanik selle kõrvale toimetanud olema — seda

tahtiski politsei kindlaks teha, ühtlasi õige maali asupaika uurides. Kinnituseks ei maksnud „kahju“ välja ja asi läks kohtusse. On raske öelda, missuguse pöörde oleks asi võtnud kohtus, sest pole teada, kas kohtunikud oleks küllalt uskunud laboratooriumi katsetesse — see ala on liig uus ja on selge, et tema vastu võib valitseda teatud umbusaldus. Õnneks aga leidis kriminaalametnik, kelle ülesanne oli valvata maali omaniku järele, ühes transportäris suurema kasti, mis oli sinna toodud maali omanikult ja mis pidi saadetama Ühisriikidesse. Detektiivil nõudmisel avati kast ja selles leiti — tagaotsitud maal!

Väga palju võltsimisi on võetud ette manuskriptide alal. Peab ütleva, et tihti on niisuguste võltsijate töö otse imestamisvääriline: on nähtud õige palju vaeva, et järele teha suuri raamatuid. Ja kui need võltsijad, kes suure vaevaga, väga suure oskusega ja laialdaste teadmistega võltsivad antiikraamatuid ja kallihinnalisi manuskripte, katsuksid sama vaeva ja sama oskust tarvitada korralikuks tööks, teeniks nad kindlasti rohkem raha, nad oleksid töökate ja andekate inimestena headel kohtadel, nad saaksid üldise austuse osaliseks, neil oleks igapidi kergem elada. Kuid nii on juba kurjategija ajud — ta ei oska, ei suuda, ei taha teha ausat tööd, ta peab minema vildakule teele! Muu seas peab tähendama, et just võltsimised vanade raamatute ja manuskriptide alal põle üksi meieaja saavutus, neid on suurel arvul ette võetud ka varematal aegadel.

Võib olla kõige huvitavam kõikidest juhtudest, mis on ühenduses politsei laboratooriumide tegevusega, on Jean Jacques Rousseau, Voltaire'i ja Balzac'i käsikirjade võltsimise lugu. Tuntud kollektsoonäär X. ostis neid manuskripte poole miljoni frangi eest; mõni aeg hiljem oli ta aga sunnitud manuskriptid maha müüma, sest ta oli sattunud raskesse olukorda ja vajab tungivalt raha. Mees ei tahtnud aga, et käsikirjad sattuksid ei tea kelle kätte. Mingipärast aga oli raamatukogu juhata-

ja umbusklik käsikirjade suhtes ja kahtles, kas siin tõesti on tegemist originaalidega. Manuskriptid anti läbivaatamiseks erilise komisjoni kätte, kes neid uuris pikemat aega ja kuidagi ei suutnud jõuda ühisele otsusele. Lõpuks pöörduti politsei poole. Politsei hakkas muidugi töötama ja uurima puhttehniliste abinõudega, jättes kõrvale kõiksugused kunsti-, keele- jne. küsimused. Analüüsid näitasid, et tegemist on moodsa paberiga ja meieaja tindiga. Viimaks leiti isegi amiliiinvärvide jälgi: sarnaseid värve aga muidugi Voltaire ja Rousseau ajal ei tuntud.

Kui asi oli nii kaugel, ei saanud politsei muidugi küsimust lõpetada. Asjale anti kohtulik käik. Kohtu-uurija astus tegevusse. Uurimist raskendas see asjaolu, et raamatud olid käinud käest-kätte, kuid et tegemist oli kallihinnaliste asjadega, mäletas igaüks veel, kellelt ta oli omandanud manuskripte. Lõpuks aga jõuti siiski selle meheni, kes oli esimeseks lüliks pikas ahelas. Selleks osutus keegi vanem meesterahvas, kellel oli hästi sisse seatud töökoda kuskil Pariisi eeslinnas. Töökoda oli sisse seatud raamatute trükkimiseks, köitmiseks jne., nii, nagu seda tehti paarisaja aasta eest. Ettevõtja ise oli 60-aastane mehike, kes pool eluaega oli saanud mööda vanglas. Ta oskas tõesti eeskujulikult paberit „vanaks teha“ ja vastavalt kõita — see oskus oli pikaajaliste katsete tagajärg. Mees oli teeninud oma ebaausa tööga palju raha: välismaade pankades oli tal arvatavasti kaunis palju raha, peale selle oli ta mitme maja omanik Prantsusmaal. Mees ise aga ei maitsenud kunagi oma kuritegude vilja: ta kõndis eluaeg vanglast vanglasse ja — suri ka vanglas just tähendatud käsikirjade protsessi ajal.

Üldse on raamatute ja käsikirjade võltsimine meie päevil muutunud õige raskeks ja hädaohtlikuks: paber, tint, pliiats — kõiki neid võib uurida, nende koosseisu kindlaks teha nii mikroskoobi abil, kui ka keemilisel teel, nii et kurjategijate võimalused vähenevad siin iga päevaga.

R. S.

Mõnd timukatest.

Kui prokurör teeb kohtus ettepaneku määrata süüdlasele surmakaristus, kui kohtunikud mõistavad kurjategija surma, siis ei kõnele keegi ei prokurööri ega kohtunikkude vastu: need inimesed on täitnud oma kohused oma parima äranägemise, oma südametunnistuse järgi, on käinud teed, mida ette näeb seadus. Ei ole kindlasti kerge nõuda ega otsustada inimest karistada surmaga, kuid surmini, kui on maksev surmanuhtlus ja kui tegutsuvad kurjategijad, kes alati võivad saada hädaohtlikuks kaaskodanikkudele, tuleb surmanuhtlusi nõuda ja määrata.

Hoopis teistsugune on aga seisukord timukaga, otsuste täideviijaga. Timukat keegi ei salli, tema tööd ei kaitse keegi, teda ainult põlatakse, temaga ei taheta teha tegemist, ja kui juba, siis ainult sensatsioonihuvi pärast. See vaade ja seisukoht on pärit veel ajast, mil timukas tõelikkult ja seaduslikult loeti seltskonna jäänuseks ja temaga ei tahetud ega tohitud läbi käia nagu teiste inimestega. See põlgus on pärit aegadest, mil veel inimesi piinati, põletati, isegi kanadel ja sigadel võeti pea maha kuritegude eest! Rahvas ei tahtnud tegemist teha inimestega, kelle sissetulekuallikaks oli ainuüksi teiste inimeste piinamine ja surmamine. Pealegi kuulusid timukate perre ikka halvemad elemendid: hulkurid, loomatapjad, kurjategijad jne. Timukad kuulusid nende hulka, kelledega aus inimene ei tohtinud tegemist teha, seetõttu olid timukate sõpradeks ja tuttavateks jällegi timukad. Timukate pojad ei tohtinud ega võinud õppida korralikku ametit: neil ei jäänud siis muud üle, kui omakorda hakata timukateks. Timukate tütreid leidsid mehe ainult timukate perest, keegi „aus“ inimene poleks julgenud kosida „ebaaua“ inimese tütart. Nii tekkisid suured timukate perekonnad, kes kõik olid üksteisega suguluses — suuremal või väiksemal määral. Alles 18. sajandil läks timukatel korda vähemalt osaliselt pääseda sellest terrasringist, mis nende ümber oli tõmmanud seltskond. Timukate pojad hakkasid ülikooli minema ja teadust õppima. Ja nii mõnestki timuka pojast sai hea ja tubli arst. Kuid laiemate hulkade seas püsis endine põlgus. Paremaks muutus asi alles siis, kui surmanuhtluste täideviimine viidi ära avalikkuse eest: kui poimine,

mahalaskmine, pea maharaiumine tehti avalikust rahvapeost karistuseks, mille pealtvaatajateks olid ja on ainult üksikud.

Psühholoogiliselt on väga huvitav, et mitmed timukad on pidanud päevaraamatuid, millesse on märgitud mitmesugused andmed, tähelepanekud ja mõtted. Päevaraamat oli nendele inimestele nagu mingisuguseks arstirohuks, mis aitas vähendada hingepiina ja raskust, mis oli ja on ühenduses timuka ametiga ja tööga. Muidugi ei paku need päevaraamatud midagi erilist: nad on enamalt jaolt harimata inimeste kirjutisteks ja sisaldavad kuivi andmeid ja parimal juhul õige primitiivset filosoofiat. Erandiks on vist ainult prantsuse timukas Charles Sanson, kelle päevaraamat näitab, et see inimene kannatas hirmsasti oma ameti all; tema elu on tragöödia, mis peab avaldama sügava mulje kõigile.

Vaneim päevaraamat, mida meie tunneme timukate päevaraamatute seast, on Reutlingeri timuka oma; ta on praegu Stuttgarti linna arhiivis ja on pärit 1563. aastast. Sealt leiame kuivi andmeid: sel ja sel päeval põletati, uputati, poodi jne. see ja see varguse, tapmise, nõiduse jne. toimepanemise eest.

Huvitavam on juba Nürnbergi linna timuka Franz Schmidt päevaraamat, mis üldse kuulub parimate hulka ja milles peegeldub tolle aja ebausku ja toorus. Schmidt suri 1634. a. ja saatis korda surmanuhtluse 361 isiku kallal, peale selle toimetas ta veel raskeid ihunuhtlusi 345 inimese kallal. Tema annab lähemaid kirjeldusi toimepandud kuritegudest, tema katsub ka siin ja seal iseloomustada kurjategijaid, eriti surmaminevaid süüdlasi. See päevaraamat näitab meile kõige paremini, kui võrt barbaarsed olid inimesed tol ajal ja kui barbaarne oli tolle aja seadusandlus. Üks noor poiss pekseti viitsadega peaaegu surnuks seepärast, et ta riietus tondina ja läks talutütre juure voodi, kes nii ehmus, et ta ennast liigutadagi ei saanud. Inimeselu ei maksnud tol ajal midagi. Väikeste väärtegade eest karistati surmaga, mis täide viidi nõoriga või mõõga. Ja alati vaatas rahvas pealt, kui surmaotsus täide viidi, see loeti „õpetlikuks“, sellega loodeti vältida kuritegusid. Inimene poodi ja pealtvaatajad hõiskasid ja juubeldasid.

Huvitav on ka Salzburgi timuka Wohl-muthi päevaraamat, kus kirjeldatakse 92 surmaotsuse täideviimisest. Uuemast ajast puuduvad aga peaaegu täiesti sarnased päevaraamatud või üldse kirjutused, igatahes pole nad avalikkuse ette toodud. Ainult kahe timuka elu üle oleme uuest ajast rohkem informeeritud: Krautzi ja viimase Austria timuka Langi üle on ilmunud kirjutised.

Krautz sündis 1843. a. Zehdenis. Kuni 14. eluaastani viibis ta vaestelaste kodus, siis teenis 2 aastat kondiitriäris, oli õpi-poisiks katusetegija juures, hiljem timuka abiks ja siis hulkuriks. Hulkudes Saksa-maal oli mees mitmel puhul abiks timu-katele surmanuhtluste täideviimisel. Kui 1878. a. vabanes Preisis timuka koht, kan-dideeris Krautz sellele kohale. Ta soo-ritas katse, mis seisis vastamisel seitsme-le küsimusele surmanuhtluste täideviimise kohta. 2 päeva hiljem tuli mehel viia ise-seisvalt täide esimene surmaotsus. Sel-leks esimeseks ohvriks oli Hödel, anar-hist, kes tahtis tappa saksa keisri Wil-helm I. Krautz ise jutustab, et ta olevat olnud väga ärritatud, tõusnud öö jooksul mitu korda üles, et järele vaadata, kas uus kirves, mis oli tema toas, on ka kor-ras ja terav. Hommikul oli mees aga täitsa rahulik ja viis surmakaristuse täi-de nähtavasti suurima südamerahuga. Hödel toodi kohale: surmamõistetud oli ra-hulik ja läks sõnadega: „tere hommikut, minu härrad!“ timuka juure.

Krautzil puudus muidugi täieline aru-saamine surmamõistetute hingeelust ja -olust. Seetõttu jaotab ta ohvrid kolme liiki: häbematud, kartlikud ja patukahet-sejad. Nende seas, keda Krautz nimetab kartlikkudeks, olid kõik need, kes kisasid enne surma, kelle elutahe veel kord en-nast tugevasti väljendas. Krautz surmas üldse 55 kurjategijat, nende seas oli ka üks naisterahvas, Else Holtz, kes tappis ühes oma mehega korteri perenaise, kus ta elas. Suurem osa ohvritest ei tahtnud muidugi surra. Mõni neist karjus nii, et kisa oli kuulda kaugele ümbruskonda. Mõrtsukas Evald olevat karjunud nii pal-ju ja nii valjusti, et isegi Krautz, keda pol-nud kerge viia tasakaalust, rahu kaotas. Kaks korda elus tuli Krautzil ka tarvita-da giljotiini, ta ei armastanud seda masi-nat, tähendades, et kirvega võib tappa ini-mesi hoopis rutem ja parem, et see masi-

navärk ainult ärritab inimesi ja mõjub neile halvasti, paneb neid kisama ning vastu panema.

Lõpuks vallandati Krautz siiski amet-ist. Ta oli üht oma abilistest (üldse oli tal kolm abi) nii kõvasti jalaga löönud, et see suri. Olgugi, et kohus mõistis mehe õigeks ja võttis arvesse, et Krautz tegut-ses löömise ajal enesekaitseks, ei suudetud siiski meest kohal hoida, sest see protsess äratas üldist tähelepanu ja paha-meelt, nõuti tingimata Krautzi vabasta-mist ja sellele avalikule ja üldisele nõud-misele tuli alistuda, kuigi seda, võib olla, hea meelega ei tehtud. Krautzi järeletu-lijateks osutusid Reindel ja Schwietz. Viimane lõpetas 83. eluaastal vabatahtli-kult oma elu, elades viimastel eluaastatel suures ainelises kitsikuses.

Austria timukas Lang elab veel täna-päev ja teda austati ja armastati, mida vist ükski teine timukas enda kohta ei saa tõendada. Lang oli ka suur seltskonna-tegelane: ta oli tuletõrje pealikuks, maad-lejate klubi esimeheks ja kandideeris ise-gi kord linnavalimistel Austrias. Austrias praegu enam surmanuhtlust ei ole, varem saadeti seal surmaotsused täide poomise teel. Lang pooldas väga poomist, tähen-dades, et see surmamisviis tuleb lugeda kõige humaansemaks: inimene ei elavat kunagi kauem kui 60 sekundit. Lang tä-hendab, ja siin on tal vist õigus, et kõik surmamõistetud olid kehaliselt ja vaimli-selt kokku langenud, kui neid toodi tapa-lavale, nii et surmanuhtlus tuli harilikult täide viia poolsurnud isikute kallal. Mõrt-suka Schönenli poomisel juhtus lugu, mis kaua ärritas Austria võimused. Mõrtsu-kas oli jultunud ja toores noormees. Amet-nik hakkas talle seaduse nõude täitmi-seks enne poomise täideviimist ette luge-ma surmaotsust. See ametnik oli aga väga ärritatud, vastandina surmamõiste-tule. Kui ta lugemisel kogeleva hakkas, ütles mõrtsukas talle õige jämeda roppu-se. Lang sai asjast valesti aru ja viskas silmuse mõrtsukale ümber kaela. Kui ametnik jõudis otsuse ettelugemisega lõ-pule, oli mõrtsukas juba surnud.

Langi elulugu näitab, et ebausku ini-meste seas õitseb praegu samuti vee-nagu varengi. Kui inimesed vanasti sei-sid timuka ümber ja tahtsid saada karis-tatud kurjategija verd, siis jooksevad,

Langi tõenduste järgi, meieaja inimesed tormi, et saada tükikese köiest, millega kurjategija poodi: see toovad õnne elus.

Naisterahvad olevat joosnud tormi Langile: sensatsioonihimu ja ebausku avaldasid ka siin oma mõju. —t.

Spordi alalt.

Politsei kehakasvatuse instruktorite kursus.

Ed. Klumberg.

26. nov. kuni 16. dets. l. a. korraldati E. P. K. Liidu algatusel politseikooli juures politsei kehakasvatuse instruktorite kursus. Kursusel käsitati järgmisi õppeaineid: kehaliste liigutuste füüsioloogiat;

gias ja tervishoius Dr. O. Palu, pallimängudes, poksis, tõstmises, massaažis, kehakasvatuse organiseerimises ja võistluste korraldamises E. Klumberg, endakaitstes H. Tann.

Kursusest osavõtjad.

võimlemisharjutuste praktilist käsitamist ja võimlemise meetodikat; korv- ja võrkpalli mängu; kreeka-rooma maadlust; raskustõstmist; poksi; endakaitse võtteid ja Jiu-Jitsu sportlikku maadlust; sportliku massaaži; anatoomiat ja füüsioloogiat; sportlikku tervishoidu; esimest arstiabi sportlikel vigastusil; kehakasvatuse väljaõppe organiseerimist ja võistluste korraldamist kohtadel.

Lektoritena kursusel tegutsesid: võimlemises E. Idla, kreeka-rooma maadluses N. Kursmann, anatoomias, füüsioloogia-

Kursuse kuulasid läbi järgmised politseiametnikud: Konst. Steinberg ja Sihv, allkonst. Ausmann, konst. Matt, kordnik Vanaaseme, konstaablid Pärn, Mitt, Oja, Rattur, asjaajaja Espenberg, konst. Vunder ja Tiik, komissar Türk, konstaabel Retsnik ja kordnik Rõõmus.

Kursuse eesmärgiks oli valmistada ette politseiametnikke, kes kohtadel aitaksid kaasa kehakasvatuse edendamisele politseis ja teostaksid kohtadel süstemaatilist kehakasvatuse väljaõppe korraldamist ja juhtimist. Tähtsaimaist ülesannetest oleks

kursuse lõpetajatel valmistada kohal väiksemate allüksuste jaoks abiinstruktoreid ja nende tegevuse ülejärelvalve teostamine. Nende ülesannete täitmist hõlbustaks tunduvalt instruktori määramine prefektuuri juure sarnasele teenistuskohale, kus

temal võimalduks oma otsekoheste ametikohuste täitmise kõrval täita ka instruktori kohuseid, sest ainult siis on korraliku kehakasvatuse väljaõppe teostamiseks intruktoril võimalused ja edu.

Ametlik osa.

Kohtu- ja siseministri käsukirjaga 9. detsembrist m. a.

on nimetatud õigusteadlane Karl Kister notariks Tallinna linna, arvates 10. jaanuarist 1930. a. Õigusteadlane Edgar Muttikas on nimetatud notariks Tallinna linna, arvates 10. jaanuarist 1930. a.

Kohtu- ja siseministri käsukirjadega 16. ja 23. detsembrist m. a.

Not. sead. § 286 määruse põhjal on määratud Narva kinnistusjaoskonna ülemaks Narva 1. jaoskonna rahukohtunik Friedrich Must.

Kriminaalpolitsei vanem agent Paul Kompus on nimetatud kriminaalpolitsei assistendiks, arvates 1. jaanuarist 1930. a.

Kohtu- ja siseministri käsukirjaga nr. 68 — 28. detsembrist m. a.

on vabastatud ametist poliitilise politsei assistent Carlo Mägi oma palvel, arvates 31. detsembrist 1929. a. tema haiguse tõttu.

Politseivalitsuse direktori käsukirjaga 19. dets. m. a. nr. 16.

on vabastatud Tallinna-Harju prefektuuri konstaabel Johannes Trallmann ametist oma palvel, arvates 1. detsembrist m. a.

Lääne-Saare prefektuuri konstaabel Vassili Sepp on vabastatud ametist oma palvel, arvates 1. jaanuarist 1930. a.

Viru-Järva prefektuuri vanemkordniku kohustetäitja Karl Kundsing, kes lõpetanud 15. novembril s. a. politseikooli kõrgema klassi kursuse, on määratud konstaabliks Viru-Järva prefektuuri koosseisu, arvates 16. detsembrist s. a.

Viljandi-Pärnu abiprefektuuri kordnik Artur Mihkelson, kes lõpetanud 15. novembril s. a. politseikooli kõrgema klassi kursuse, on määratud konstaabliks Lääne-Saare prefektuuri koosseisu, arvates 1. jaanuarist 1930. a.

Viru-Järva prefektuuri konstaabel Konstantin Pill on vabastatud ametist oma palvel, arvates 1. jaanuarist 1930. a.

Piirivalve valitsuse ülema käsukirjaga 21 detsembrist m. a. nr. 131.

on avaldatud Narva jaoskonna Vanaküla rajooniülemale leitnant Kukeinsmanile teenistuse nimel kiitust rajoonis revideerimisel leitud eeskujuliku korra eest.

Politseivalitsuses on registreeritud:

1) Ajaleht „Põhja Eesti“, hakkab ilmuma Narvas, kolm korda nädalas, ajalehe „Meie Elu“ asemel; väljaandja — Oskar Gustavi p. Nieländer, vastutav toimetaja — Adam Aleksandri p. Bachmann. „Põhja Eesti“ trükitakse Narvas, O. Nieländeri trükikojas.

2) Ajaleht „Põhjala“ hakkab ilmuma Narvas, kolm korda nädalas; väljaandja — Karl Jaagu p. Ratassepp, vastutav toimetaja — Elmar Karli p. Simm. „Põhjala“ trükitakse Narvas, M. Minise trükikojas.

3) Ajaleht „Нарвское Объединение“, ilmub Narvas tarvidust mööda; väljaandja ja vastutav toimetaja — Nikolai Andrei p. Jakovlev. Ajaleht trükitakse Narvas, O.-ü. „Narva Kirjastuse-ühisuse“ trükikojas.

4) Ajakiri „Piimandusleht“, ilmub Tartus kaks korda kuus; väljaandja — Jaan Anon, vastutav toimetaja — Rudolf Laurits. „Piimandusleht“ trükitakse Tartus, G. Rohti trükikojas.

5) Ajakiri „Olion“, ilmub Tartus, üks kord kuus; väljaandja — Georg Karli p. Naelapea, vastutav toimetaja — David Jaani p. Karopun. „Olion“ trükitakse Tartus, K.-ü. „Postimehe“ trükikojas.

6) Ajakiri „Naistöoline“, ilmub Tallinnas, üks kord kuus, väljaandja — Amalie Jakobi t. Romask, vastutav toimetaja — Alma Gustavi t. Didvi. „Naistöoline“

trükitakse Antov ja Ko. trükikojas, Nõmmel.

7) Ajakiri „Loodusevaatleja“ ilmub Tartus, kuus korda aastas; väljaandja ja vastutav toimetaja — Gustav Vilberg. „Loodusevaatleja“ trükitakse Tartus, K. Mattieseni trükikojas.

8) Perioodiline trükitoode „Kaastööline“, ilmub Tartus, üks kord kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja — Aleksander Karli p. Kuum. Perioodiline trükitoode „Kaastööline“ trükitakse Tartus, „Trükk ja Kirjastuse“ trükikojas.

Politseivalitsuse poolt on antud load laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks: 1) Sõjaväe Majandusühisuse juhatusele peakaupluses — Tallinnas, Vene tän. nr. 5 ja Tartu osakonnas Tartus, Riiutli tän. nr. 6, maksvusega 19. jaanuarini 1931. a. ja Võru osakonnas Võrus, Jüri tän. nr. 24, maksvusega 2. jaan. 1931. a., 2) Voldemar Friedrichi p. Ausbergile Tallinnas, Vene turg nr. 1, maksvusega 30. dets. 1930. a., 3) Karl Gotthardi p. Trummerile Albu vallas, Aravete külas, maksvusega 22. dets. 1930. a., 4) Villem Juhani p. Schmidt'ile Tapal, Jaama tän. nr. 6, maksvusega 22. dets. 1930. a., 5) Aksel Johani p. Seffersile Pa-

livere vallas, maksvusega 6. dets. 1930. a., 6) Hugo Tooma p. Pärnile Nõmmel, S. Pärnu mnt. nr. 38, maksvusega 19. dets. 1930. a., 7) Karl Peedu p. Leilopile Kilingi-Nõmme alevis, maksvusega 9. dets. 1930. aastal.

Laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks ning laskeriistade parandamiseks: Rudolf Gustavi p. Passup'ile Tallinnas, Pikk tän. nr. 36, maksvusega 4. dets. 1930. a.

Laskemoonaga kauplemiseks: Lääne-Nigula Tarvitajateühisusele Oru vallas, maksvusega 8. jaan. 1931. a.

Laskeriistade parandamiseks: Nikolai Pauli p. Vossusele Petseris, Pihkva tän. nr. 5, maksvusega 20. dets. 1930. a., ja Karl Priidiku p. Planile Tallinnas, Raekoja tän. nr. 8, maksvusega 28. dets. 1930. a.

Politseivalitsuse poolt on antud luba Eesti haridusliidu juhatusele vabaharidustöö edendamise heaks üleriiklikku korjandust 125 lehega kuni 1. aprillini s. a. toime panna.

Politseivalitsuse direktori otsusega on tühistatud Alavere vallas elutseva Karl Jaagu p. Laats'i laskeriistaluba.

Küsimusi ja kostmisi.

Lugeja. Küsimus. „E. P.“ nr. 47/48 — 1929. a. vastusest H. V. küsimusele selgub, et dokumentide kadumise üle seatavad aktid kuuluvad tempelmaksustamisele t. m. tar. nr. 1 ja 9 alusel. Kuna isikutunnistuste ja hobusepasside kadumisest ametiasutustele teatamine on kohuseks tehtud vastavate määrustega (isikut. m. § 7 ja h.-p. m. § 5), siis peaks nende kadumise üle tehtavad aktid vabad olema tempelmaksust tempelm. tariifi nr. 1. erand 1. alusel. Kumb on õigem?

Vastus: Küsimus on vaieldav, näit. V. Roslavlev ja R. Grünthal asuvad seisukohal, et sarnased aktid ei kuulu tempelmaksustamisele, kui ainult riigi huvides kokkuseatud aktid.

Lugeja K. T. Küsimused. 1) Kas on välispolitseiametnikul õigus käsutada eraisikuid endale abiks joobnud märatseja või maaslamava purjus isiku äraviimiseks

arestimajja ja kas võib eraisikut, seda tegema keeldumise korral, kui politsei käsu mittetäitjat vastutusele võtta ja missuguse seaduse alusel ja § järgi karistatakse sarnane eraisik?

2) Kohtupristavite taksi seaduses on näidatud, et pristav saab sõiduraha hobuse-postitaksi järgi. Kas on võimalik tsiviil-nõuete täitmise juures võtta 10 km, sõiduraha ka siis, kui sõita tuleks näiteks ainult 2 km.?

3) Konstaabel maal läheb rajooni tsiviil-nõudmisi täitma, kus täidab kolm tsiviil-nõudmist ja muu seas mõne omavalitsuse nõudmise, mille üldtalituseks kuluks 13 tundi. Kas võib konstaabel võtta kohtupristavite taksiseaduse järgi päevaraha ja kui suures määras?

Vastused. 1) On õigus nõuda abi kohalikkudelt elanikkudelt. (Politseiasutuste kujundamise määruse § 73). Politsei

nõudmise mittetäitmise korral (langevad R. N. S. § 29. ettenähtud karistuse alla.

2) On õigus, kui postijaamade pidamise määruste § 17. järgi on postijaama pidaja nõudnud sõiduraha 10 km. eest.

3) Tal on õigus saada päevaraha ainult selle tsiviil-nõudmise täitmise eest, mille peale ta kulutanud vähemalt 8 tundi. (Riigiteenijate ametsõitude tasuseadus § 16).

Väljaandja: **Kohtu- ja siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.**

Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**

Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

- S a u t i n, Stepan Filipi poeg, välja antud Vasknarva vallavalitsuselt nr. 672. (23037)
- S u s s e n, Johannes-Adalbert Peebu poeg, välja antud Päidla vallavalitsuselt 28. 12. 20 a. nr. 412. (23038)
- K a r r o, Peeter Mihkli poeg, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 29. 9. 24 a. nr. 3362. (23039)
- V i i l u, Helene Markuse tütar, välja antud Tallinna linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 18. 6. 25 a. nr. 4933. (23040)
- V ä r a n d, Erich-Aleksander Hansu poeg, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 19. 11. 23 a. nr. 1924. (23041)
- K a r o l, August Adami poeg, välja antud Tartu linna 2. jaoskonna politseikomisariit 20. 1. 26 a. nr. 6007. (23042)
- T a s s a, Emilie-Rosalie Jaani tütar, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 2. 1. 20 a. nr. 9404. (23043)
- O t t a n, Ernst Peetri poeg, välja antud Vaabina vallavalitsuselt 3. 1. 24 a. nr. 70. (23044)
- K l a a r m a n n, Jaan Vidriku poeg, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 8. 4. 20 a. nr. 12982. (23045)
- P e k s, Julie Toomase tütar, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 4. 12. 19 a. nr. 3403. (23046)
- U n t, Emilie-Rosalie Peetri tütar, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 1921 a. nr. 17625. (23047)
- P i m p e r n e l l, Karl Gustavi poeg, välja antud Veinjärve vallavalitsuselt 22. 3. 28 a. nr. 1848. (23048)
- A l l i k a s, Paul Jakobi poeg, välja antud Veinjärve vallavalitsuselt 10. 9. 20 a. nr. 659. (23049)
- V e t t o, Robert Johani poeg, välja antud Ambla vallavalitsuselt 29. 3. 22 a. nr. 2048. (23285)

- E v a r t, Eliise Jaani tütar, välja antud Esna vallavalitsuselt 1924 a. nr. 129. (23286)
- P e t e n b e r g, Julius Eduardi poeg, välja antud Järva maak. politsei 1. jaoskonna ülemalt 1922 a. nr. 2631. (23287)
- A l l i k, Madis Hansu poeg, välja antud Mäo vallavalitsuselt 6. 3. 22 a. nr. 645. (23289)
- K o m p u s, Karl, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomisariit 18. 11. 26 a. nr. 1964. (23346)
- L a s s m a n n, Rudolf, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomisariit 13. 3. 29 a. nr. 2019. (23347)
- S ö e r u s, Johannes, välja antud Rapla vallavalitsuselt 26. 11. 25 a. nr. 1183. (23348)
- L i n a v ä s t r i k, Hans, välja antud Lasnamäe politsei jaoskonna ülemalt 23. 10. 23 a. nr. 420. (23351)
- H e i n, Martha, välja antud Lihula vallavalitsuselt 26. 11. 26 a. nr. 116. (23357)
- L i t t o s k, Gustav, välja antud Tallinna linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 10. 7. 23 a. nr. 1254. (23358)
- B u s c h, Eugen, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülemalt 12. 4. 21 a. nr. 13737. (23359)
- T o r n, Anton, välja antud Uuemõisa vallavalitsuselt 18. 2. 20 a. nr. 171. (23407)
- O t s, Marie, välja antud Kogula vallavalitsuselt 10. 9. 20 a. nr. 626. (23408)
- A u s m e e l, Mihail, välja antud Hellama vallavalitsuselt 14. 1. 25 a. nr. 334. (23410)
- V a p p e r, Matvei, välja antud Muhu-Suure vallavalitsuselt 21. 1. 20 a. nr. 406. (23411)
- M i h k e l s o n, Rudolf, välja antud Leisi vallavalitsuselt 15. 7. 20 a. nr. 322. (23420)
- V a h e r, Villem, välja antud Leisi vallavalitsuselt 7. 6. 20 a. nr. 293. (23421)
- M ä e k u u s k, Oskar, välja antud Kogula vallavalitsuselt 14. 9. 20 a. nr. 665. (23728)

- Siigel, Julie Gustavi tütar, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 12. 12. 19 a. nr. 3661. (23729)
- Jõkst, Peeter Konstantini poeg, välja antud Triigi vallavalitsuselt 28. 12. 28 a. nr. 174. (23730)
- Lees, Hans Jüri poeg, välja antud Rapla vallavalitsuselt 18. 3. 26 a. nr. 70. (23731)
- Pikner, Jaan Hansu poeg, välja antud Rapla vallavalitsuselt 15. 5. 28 a. nr. 77. (23732)
- Kirbus, Jüri Jüri poeg, välja antud Rapla vallavalitsuselt 29. 12. 19 a. nr. 283. (23733)
- Veinberg, Julius Jüri poeg, välja antud Kaiu vallavalitsuselt 28. 5. 27 a. nr. 26. (23736)
- Luugema, Julius Jaani poeg, välja antud Juuru vallavalitsuselt 5. 4. 23 a. nr. 46. (23737)
- Hammelman, Johannes Jaani poeg, välja antud Juuru vallavalitsuselt 1. 3. 27 a. nr. 24. (23738)
- Krootmann, Mihkel Gustavi poeg, välja antud Avanduse vallavalitsuselt 20. 12. 19 a. nr. 665. (23819)
- Tau, Eugen Augusti poeg, välja antud Nõmme jaoskonna politseikomissariilt 26. 1. 27 a. nr. 1192. (23821)
- Koppel, Edmund Jaani poeg, välja antud Tallinna linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 6. 10. 25 a. nr. 1947. (23823)
- Treffner, Johannes Jaani poeg, välja antud Karksi vallavalitsuselt 27. 2. 24 a. nr. 212. (23825)
- Käär, Jaan Ado poeg, välja antud Kohila vallavalitsuselt 6. 7. 22 a. nr. 2. (23826)
- Themas, Joosep, välja antud Esna vallavalitsuselt 10. 9. 25 a. nr. 142. (23935)
- Grossberg, Emilie, välja antud Haapsalu linna politsei ülemalt 27. 5. 22 a. nr. 3620. (23936)
- Seerger, Voldemar, välja antud Undla vallavalitsuselt 2. 5. 24 a. nr. 327. (23937)
- Tiitso, Joosep, välja antud Rakvere politsei jaoskonna ülemalt 1. 9. 25 a. nr. 1856. (23938)
- Krasohin, Matvei, välja antud Võru jaoskonna politseikomissariilt 1927. a. (23939)
- Valdman, Ernst, välja antud Kloostri vallavalitsuselt 14. 11. 28 a. nr. 237. (23940)
- Diiner, Rudolf, välja antud Vääna vallavalitsuselt 13. 6. 27 a. nr. 194. (23942)
- Aavekukk, Martha, välja antud Jõgi-soo vallavalitsuselt 1928 a. (23941)
- Pening, Julius, välja antud Tallinna linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 18. 12. 25 a. nr. 2275. (23943)
- Looman, Melanie, välja antud Tallinna 3. jaoskonna politseikomissariilt 27. 4. 27 a. nr. 120. (23944)
- Breedo, Anna, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 9. 11. 23 a. nr. 2392. (23945)
- Olman, Ado, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 12. 12. 19 a. nr. 3674. (23947)
- Mõttlik, Karl-Johannes, välja antud Pihtla vallavalitsuselt 3. 4. 25 a. nr. 571. (23948)
- Kivistik, Jaan, välja antud Harku vallavalitsuselt. (23949)
- Erisma, Johanna, välja antud Lihula vallavalitsuselt 13. 4. 28 a. nr. 23. (24016)
- Uuetoa, Anna, välja antud Martna vallavalitsuselt 30. 4. 25 a. nr. 493. (24018)
- Korjevski, Marie, välja antud Massu vallavalitsuselt 15. 12. 19 a. nr. 27. (24019)
- Pere, Andrei, välja antud Lihula vallavalitsuselt 2. 6. 25 a. nr. 81. (24020)
- Väik, Juhan, välja antud Tori vallavalitsuselt 10. 8. 26 a. nr. 126. (24022)
- Kätte, Peeter, välja antud Petseri vallavalitsuselt 24. 5. 24 a. nr. 537. (24023)
- Padrik, Jaan, välja antud Sooru vallavalitsuselt 1923 a. nr. 26. (24024)
- Korndorf, Kristjan, välja antud Saulepi vallavalitsuselt 20. 7. 26 a. nr. 59. (24025)
- Oksbusch, Aleksander, välja antud 3. jaoskonna politseikomissariilt 7. 1. 27 a. nr. 2051. (24026)
- Pikberg, Aleksander, välja antud Paatsalu vallavalitsuselt 19. 2. 19 a. nr. 582. (24028)
- Pinn, Jaan, välja antud Saulepi vallavalitsuselt 26. 4. 20 a. nr. 486. (24029)
- Roomann, Mari, välja antud Paatsalu vallavalitsuselt 30. 1. 20 a. nr. 689. (24030)
- Soosaar, Elisabet Kusta tütar, välja antud Võru vallavalitsuselt 8. 11. 27 a. nr. 93. (24208)
- Kindsiraud, Reinhold Maali poeg, välja antud Aleksandri vallavalitsuselt 19. 1. 28 a. nr. 10. (24209)
- Jagumäe, August Kristjani poeg, välja antud Orava vallavalitsuselt 24. 1. 28 a. nr. 17. (24210)

Nopri, Johan Jaani poeg, välja antud Haanja vallavalitsuselt 20. 5. 20 a. nr. 1700. (24211)

Hüft, Juuli Peetri tütar, välja antud Viitina vallavalitsuselt 4. 5. 20 a. nr. 733. (24213)

Vaimel, Rudolf, välja antud Jõgeva alevivalitsuselt 10. 11. 28 a. nr. 45. (24214)

Kuuse, Rosalie Peetri tütar, välja antud Orava vallavalitsuselt 1920 a. nr. 695. (24215)

Svarts, Richard Karli poeg, välja antud Rogosi vallavalitsuselt 24. 11. 20 a. nr. 16. (24216)

Viiard, August Kusta poeg, välja antud Põlgaste vallavalitsuselt 13. 9. 27 a. nr. 231. (24217)

Johanson, Johan Peetri poeg, välja antud Kasaritsa vallavalitsuselt 29. 6. 20 a. nr. 1446. (24218)

Johanson, Jakob Peetri poeg, välja antud Kasaritsa vallavalitsuselt 27. 1. 20 a. nr. 990. (24219)

Pielbaum, Erich Richardi poeg, välja antud Võru jaoskonna politseikomissariilt 16. 11. 28 a. nr. 284. (24220)

Kask, Helmi Jaani tütar, välja antud Laitsna vallavalitsuselt 3. 4. 25 a. nr. 31. (24221)

Ait, Tanil Liisa poeg, välja antud Viitina vallavalitsuselt 10. 12. 19 a. nr. 113. (24222)

Tammiste, Feodor Feodori poeg, välja antud Panikovitshi vallavalitsuselt 23. 9. 21 a. nr. 2355. (24224)

Vorpp, Juuli Kristofi tütar, välja antud Saaluse vallavalitsuselt 26. 8. 21 a. nr. 47. (24225)

Tamm, Jaan Johani poeg, välja antud Kasaritsa vallavalitsuselt 26. 1. 20 a. nr. 974. (24226)

Eichenbaum, Helmi Jakobi tütar, välja antud Vastseliina vallavalitsuselt 19. 12. 19 a. nr. 204. (24227)

Vahl, Vilhelmine Friedrichi tütar, välja antud Saaluse vallavalitsuselt 18. 12. 28 a. nr. 62. (24228)

Beik, Elisabeth Samueli tütar, välja antud Nursi vallavalitsuselt 23. 2. 20 a. nr. 221. (24229)

Raig, Edgar Johani poeg, välja antud Senno vallavalitsuselt 27. 8. 26 a. nr. 259. (24231)

Rist, Adelvine-Meta Peetri tütar, välja antud Pindi vallavalitsuselt 1919 a. nr. 83. (24232)

Võõras (end. Käärmann), Minna Jaani tütar. (24233)

Herne, Robert Gustavi poeg, välja antud Põlgaste vallavalitsuselt 23. 12. 21 a. nr. 421. (24233)

Laud, Marta Gustavi tütar, välja antud Sõmerpalu vallavalitsuselt 17. 12. 19 a. nr. 219. (24235)

Virma, Marie Päärni tütar. (43751)

Viimne, Johan Anisimi poeg, välja antud Pati vallavalitsuselt 31. 7. 24 a. nr. 203. (43752)

Kippus, Eduard Hansu poeg, välja antud Türi alevivalitsuselt 9. 2. 23 a. nr. 22. (43774)

Vänter, Robert Vidriku poeg.

Trahv (end. Lajakass), Hilda Juuli tütar.

Villemson, Marie Peetri tütar.

Podirov, Anna Mooritsa tütar.

Ilves, Jaan Peetri poeg.

Vares, Karl Johani poeg.

Birkenthal, Emilie Jaani tütar.

Kattai, Leena Jaani tütar.

Ma a, Jenny Karli tütar.

Oksjoni kuulutus.

Paide jaoskonna politseikomissar Järvamaal teatab, et 16. jaanuaril 1930. a. kell 10 müüakse avalikul enampakkumisel Koerus võla katteks Theodor Prinshali päralt olev vallasvara, mis koosneb

ühest jalgrattast ja ühest seast, hinnatud 165 krooni.

Müüdavat rattast ja siga võib näha oksjoni päeval kohal.

Pakkumine algab hinnatud summast.

Paide jaoskonna politseikomissar Järvamaal.

Paides, 2. jaan. 1930. a.
Nr. 03678.

KUULUTUS.

Järvamaa Politseiametnikkude Kogu korraline aasta-peakoosolek peetakse 23. jaanuaril 1930. a. kell 15 Paides, Paide jaoskonna politseikomissari kantseleis järgmise päevakorraga:

- 1) Avamine ja koosoleku juhatus valimine.
- 2) Tegevuse ja kassa aruanded.
- 3) Toetuse määramine pol.-am. ja teenijate abiandmise kapitali komiteele.
- 4) 1930. a. eelarve.
- 5) Valimised põhikirja järgi.
- 6) Läbirääkimised.

Juhatus.